МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО
свет

КIиранди
5
февраль
1961 шу
№ 11 (2532)
Мах 2 кеп.

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

Пайдане къамаьлаш хилар

1961 шера 3 феврале ССКП обкоме парте горкомийи райкомийи пропагандаи агитацеи отделий заведующей совещани хилар районий газетий редактораща цхьана.

Массехк дош дийцар совещане дакъа лоацаш хиннараша: моттигерча къахьегамхой депутатий Советашка деш долча хоржамашка кийчлуча а уж чакхдоахача а хана харжархошта юкъе массово-политически болх оттабара хьакъехьа, ССКП ЦК январски Пленума материалаш дIайовзийташ беча балха хьакъехьа, партийни дешар хьехача кружокашка коммунистически болхлойи партей викалий Совещане материалаш Iомаяра хьакъехьа, хIаьта иштта цу исторически Совещане оттадьча цхьадолча теоретически дешай хьакъехьа а.

Хьалхарча кхаь деша хьакъехьа къамаьл дир новкъосташа Антоненкос (Гудермесски райком), Садулаева (Ведено райком) Завражне (Сунженски районни газета редактор), Гресева (Шелковской райком), Каимова (Ачхой-Мартановски райком), Чишенкос (Сталински райком), Токаева (Советски райком), Карандина (Ачхой-Мартановски районни газета редактор).

Коммунистически болхлойи партей викалий Совещане оттадьча цхьадолча теоретически дешай хьакъехьа дийцар парте обкома лекторски кулгалхочо нов. Лина.

Совещане къамаьл дир ССКП обкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе нов. Габисова а цун заместитела нов. Александрова а.

Моттигашкара Советаш харжар

Укх шера март бетта 5-ча дийнахьа ерригача РСФСР-е областий, краяй, районий, городий, юртий, поселкай къахьегамхой депутатий Советаш хорж. Хоржамий кампани дIайолаеннай вай халкъ цIаккха а ца хиннача тайпара творчески низах чIоагIденна долча хана. ССКП Центральни Комитета январски Пленумо, цу Пленуме Н. С. Хрущева даьча къамаьло кхы а чIоагIагIа айдаьд советски наьха хьинар. Берригача мехка яржаш латт юрта боахам дIахо дегIабоалабе а ССКП XXII съезда къахьегама кердача толамашца накъа баха а лерхIаш промышленноста а юртбоахама а къахьегамхоша дIайолаяь социалистически яхь. Дерригача советски халкъаца цхьана семилетка кхоалагIча шера план ханал хьалха кхоачашъяра оарцагIбаьннаб Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой а.

ХIанз укх сахьате колхозашкеи совхозашкеи партийни организацей хьалхленца Пленума соцамаш кхоачашдара де деза гIулакхаш белгалдоахаш латт. Цу балха юкъе доккха дакъа лаца дезаш я моттигашкара Советаш а. Цар декхар да шоаш доал деча моттигашкарча колхозашкареи совхозашкареи хьалаш довзар, производства ерригача торонех пайда эца, царна новкъостал дар, берригача колхозникаш, совхозий болхлой, юрта боахама специалисташ 1961 шера йола планаши социалистически декхараши кхоачашдара шерра юкъеозар.

Моттигашкарча Советий керттера декхар да шоай беррига низ тIа а бахийта, къахьегамхой хьал-торо тоаяра, цар культура лакхъяра, наха чубаха цIеноши кхыйола культурно-бытовой гIишлоши хьалъяра оарцагIъялар.

Из кхета а даь, вай республикера дуккха Советаш боахам дегIабоалабараи культура лакхъяраи чIоагIа терко е а бахача наьха вахар тоадарга дикагIа бIарг лакха а яьннай. Дикка тоадаьд шоай балхаш Сунженски районерча Орджоникидзевски станични Совето (председатель В. Вирлова), Советски районерча Рошин-Чу яхача юрта Совето (председатель С. Музаева), Первомайски районерча Дарьяльски юрта Совето (председатель С. Цуров), иштта кхыяраша.

ТIеххьарча хана дуккхача Советаша дикка чIоагIбаьб бахача нахацара бувзам, балха юкъе дукхагIа увза яьннай актив, тоабаьб Советий массазарча комиссей, квартальни, улицай комитетий болх.

ХIанз, шерра коммунистически общество хьалъеш латтача хана къаьстта лакхбеннаб къахьегамхой депутатий Советий лоархIам. «Вай общество коммунизманна юхе ме гIорт, — яьхад Н. С. Хрущева ССКП XXI съезде, — боахами культуреи хьалъеча Советаша деш дола балхаш шерлуш латт».

Республика Министрий Совет, районий, городий, поселкай, юртий Советаш декхарийла я промышленни предприятей, гIишлош хьалъеча организацей, колхозий, совхозий балхага хIара денна бIарг лакха, беррига къахьегамхой семилетка заданеш кхоачашъяра оарцагIбаха. Вай республикерча Советий эгара доккхагIа дола декхар да къахьегамхой вахара хьал а культура а лакхъяра шоай беррига низ тIабахийтар. Ала дезаш да республикерча дуккхача Советий балхаца хIанз а дикка кхоачамбоацараш хилар. Масала, Наьсарен района СурхотIарча, МагIалбика района Ачалкхерча, Урус-Мартановски района Алхазуроверча юртий Советий исполкомаш шоаш даь соцамаш кхоачаш мишта ду хьежаш а, колхозий, совхозий, предприятей болх кIоаргга тохкаш а яц.

Партийни организацеш декхарийла я болх тоабе, конституце шоашта еннача бокъонех бизза пайда эца, шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашде Советашта новкъостал де.

Партийни организацеш декхарийла я хоржамашта бокъонца кийчо е, уж дика чакхдаха, Советаш харжара гIулакх чакхдаккха деза цар болх бокъонца тахка а тохкаш, промышленноста, юрта боахама, унахцIено лораяра гIулакха, халкъа образованена, торговлена, бахача наха эша хIамаш Iалашдара советски органаша мишта доал даьд а хьожаш, цар балхацара кхоачамбоацараш гуча а доахаш.

Советийи цар исполнительни органийи балхах лаьца еш йола нийса критически замечанеш тергал е а гуча дувлаш дола кхоачамбоацараш дIадаха а деза.

Шерра боаржабе беза къахьегамхошта юкъе агитационно-пропагандистски болх. ХIара хоржамий участке, массайолча юрта болх беш агитпункташ хила еза, графиках дежурнеш бола агитатораш а болаш. Цар керттера декхар да советски наха даьха дерригача дуненна а боккха лоархIам болаш дола толамаш къахьегамхошта дIадовзийтар. Шерра нахага дIабовзийта беза ССКП ЦК январски Пленума соцамий, цу Пленуме Н. С. Хрущева даьча къамаьла, коммунистически болхлойи партей Совещане тIаийцача документай чулоацам. Агитатораш декхарийла ба болхлойи ахархойи цхьоагIонах, вай мехкарча халкъий доттагIленах, машар баьхан Коммунистически партеи Советски правительстваи лоаттабеча къовсамах лаьца беседаш е.

Хоржамашта кийчлуча хана наха юкъе беш бола политически болх республикера беррига къахьегамхой ворхI шера плана заданеши ССКП ЦК январски Пленума решенеши кхоачашъе оарцагIбахара тIаберзабаь хила беза.

Моттигашкарча Советашка харжа беза вай парте политика нийса чакхъяккхара бокъонца къовсам лоаттабе могаргдола нах.

Советаш харжаро новкъостал дергда ССКП XXII съезда сийна шерра социалистически яхь йоаржае, коммунизм хьалъеча керда толамаш даха.

Сийлен цIераш еннай

Массаза а паччахьалкхен план а тIаийца декхараш а кхоачашдарах коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIераш еннай дукха ха йоаццаш Наьсарен района «Назрановский» совхоза Аьлти-Юртарча отделене дояркана Барахоева Лемкайнеи токара Тумгоев СаIидаи.

Цу гIулакхо дегаш гIоздаьхача къахьегамхоша керда социалистически декхараш тIаийцад. Укх шера къахьегама овсарле цIаккха лох а ца йолийташ балха нормаш 250 процент кхоачашъе лаьрхIад нов. Тумгоева. ХIаьта укх шера хIара Iаттагара 4700 килограмм, ССКП XXII съезд хьаеллача денга хIара Iаттагара 4500 килограмм шура яккха, цхьаккха Iасилг ца долийташ хьалкхеде декхар тIаийцад нов. Барахоевас а.

Дика болх барал совгIа юкъарча балха дакъа лоац Тумгоева. Из ва ВЛКСМ комитета секретарь а товарищески суда председатель а. Цул совгIа сайрийнарча школе дешаш ва Тумгоев.

ХIанз шоаш тIаийца доккхий декхараш кхоачашдара низ кхо ца беш къахьегаш ба уж.

Н. ОЗДОЕВ,
«Назрановский» совхоза болхлой комитета председатель.

ДИКАГIЧАРНА — ЦIЕ БАЙРАКХ

1960 шера IV-ча квартале вай республика карарча предприятеша лаьцача социалистически яхьа итогаш а яь, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советои профсоюзий Совета Президиумои карара кара тела ЦIе байракхи ахчан совгIати деннад валовойи товарнии продукци арахецара план 114,5 проценти къахьегама овсарле лакхъяра план 10,5 процентни кхоачашъеьчеи продукцега дIабода мах лохбарах 20 эзар сом гаргга ахча кходаьчеи трикотажни фабрика коллектива (директор н. Тихонравов, фабкома председатель н. Султанова).

ШоллагIа дола ахчан совгIаташ деннад «Чечингстрой» треста № 4 йолча гIишлош хьалъеча управленеи Веденски райпромкомбинатеи коллективашта.

«Чечингстрой» треста специализированни управлене коллектива хьожадаьд кхоалагIа дола ахчан совгIат.

С. ЧУХАРЕНКО,
облсовпрофа къахьегамеи алапеи отдела заведующи.

КЪИЛБАСЕДА КАВКАЗА ЮРТА БОАХАМА ХЬАЛХА ЛАТТАРИЙ СОВЕЩАНЕ

Д. С. Полянске яь доклад

Къилбаседа Кавказа зонерча юрта боахама дешаех йола совещани дукха ха йоаццаш хинна парте Центральни Комитета Пленум чакхъяьнначул тIехьагIа Российски Федераце эгара хьалха хулаш я, йоах Д. С. Полянске. Цо белгалдоаккх, новкъост Н. С. Хрущев цу совещане хиларо совещане лоархIам къаьстта лакхбеш хилар.

ССКП ЦК Пленумо хьахайтар, юрта боахам дегIабоалабара кхы а йоккхагIа темпаш вайна эшилга, наха дIаехачул дукхагIа продукташ яханза ярг ца хилар. Из бокъонца исторически дола декхар кхоачашдара, йоах докладчика, бокхача лоархIаме я Российски Федераце колхозаши совхозаши. Юрта боахама продукташ хьаяхара а эцара а юкъе доккха дакъа лоац Къилбаседа Кавказа районаша. Цар лу ерригача Федераце лучох пхелагIа дакъа товарни ялат, аханел дукхагIа гидуаргаш, 25 процент шекар доаккха свекла, 35 процент тха, 16 процент дулх. РСФСР-о дIатела ерригаш а хIана яц аьнна йола фуна хьажкIаш, комсаш, къулбехьен кIомал, тхьамка, эфиро-даьтта доаха культураш Къилбаседа Кавказе йоахаш а эцаш а я.

Юрта боахама дуккха доакъош дегIадоаладеш Къилбаседа Кавказе толамаш даьхадале а, дуккхача районашта мегадац продукташ дикка дукхагIа яха, шоай беркатерча мехка сий бокъонца совдаккха. КIезига боахамаш дац цхьан боарам тIа латташ, хIаьта цхьадараш кхыметтел тIехьашка а даьннад.

Колхозийи совхозийи экономика чIоагтIа дегIайоалаяра мел эшар долаш да шуга, йоах Д. С. Полянске совещане вIашагIкхийттарашка, мехка шортта продукташ хилийтар дукха лоаттабеча къовсама хьалха латта бокъо йолаш да шо.

Колхозаши совхозаши дIахо дегIайоалаяра доаха толамаш белгалдоахаш дола эгара лоархIамегIара дакъа хила а хиннаб, хIанз болаш а ба ялатий боахам. Укх тIеххьарча шерашка Къилбаседа Кавказа районаша хIара шера паччахьалкхенга дохк 340—350 миллион пунт гурахьа дув кIа, хьажкIаш, мукх. Цхьабакъда, йоах докладчика, хIанзарча хьалашка из вIалла кхоачамболаш дац. Цо йоах, дерригa ялат дукхагIа даккхара эшаш йола йоккхий торонаши дукха кхоачамаши долаш да.

Керттерча даькъе хьажкIаш я вай ювцараш, йоах Д. С. Полянске. Из культура дIаювш дола лаьтташ укх тIеххьарча шерашка кIезиг-дукха дукхагIа хиннад Къилбаседа Кавказе. Цхьабакъда, кхачийта лаьрхIа ялаташ дIадувш дола лаьтташ лоадама хувца ца луш дисад. Цул совнагIа, ялатийна лаьрхIа хьажкIаш дIаювш дола лаьтташ кIезигденнад Ростовски областе, Нохч-ГIалгIайи Дагестански автономни республикашка. Юкъера лаьрхIача ялатийна йоахаш йолча хьажкIий хьувкъам геттара лоха ба. Цунах хетта цIераш йоах цо Ставропольски края, Дагестански автономни республика, Ростовски областа.

Доклада тIа белгалду, хьажкIа хьувкъамаш лоха хилара дола керттера бахьан йоаггIача тайпара цу культура терко ца яр долга. Дуккхача колхозашкеи совхозашкеи йоакхо еш дац уж дIайийна лаьтташ, массаза а лерттIа къестабац хьажкIаш лелае ховш бола нах, царна из болх хьехилга вIаштIехьдаьккхадац, хьажкIаш дIайийна яьнначул тIехьагIа механизированни звенош дукхагIча хана йох, хьалха латтача боахамий опытах пайда во эц.

Цунца цхьана нов. Полянске белгалдоаккх, Къилбаседа Кавказа районашка хьажкIаш кхеяра йоккхий торонаш йолга дикагIа долча боахамий практикои хьалха латтарашеи къаьгта хьахьокхаш хилар. Цо цIи йоаккх 928 гектар долча лаьттара хIара гектара тIара 49 центнер фуалъяьха хьажкIаш яьхача Краснодарски края Усть-Лабински районерча «Кубань» яхача колхоза РСФСР Лакхехьарча Совета депутат йолча звеньеваяс В. Е. Коробкос (Азовски района XX-гIча партсъезда цIерах йола колхоз) Ростовски областе итт гектар долча хий дехкача лаьтта хIара гектара тIара 104 центнер фуалъяьха хьажкIаш яьхай. Къилбаседа-ХIирий АССР Сталина цIерахча колхоза звеньевойс нов. Албегова 37 гектар долча лаьтта хIара гектара тIара 137 центнер фуалъяьха хьажкIаш яьхай. Уж санна долча дикача балхаша тешал ду, йоах докладчика, гIулакх дукха дезаш леладеш хилча, къахьегам дукха безаш хилча, хьинар совдаьккхача доккхий толамаш даха а хIара боахаме, хIара районе долаш долча доккхийча кхоачамех дикагIча тайпара пайда эца а йиш хилара.

Къилбаседа Кавказе хьажкIаш дукхагIа яхара хьалха латта йоагIаш я Краснодарски край, йоах Д. С. Полянске. Хьалхе а даьча лоархIамех, укх шера ялата лаьрхIа 400—450 эзар гектар дIае а гектара тIара 55—60 центнер яккха а еза Кубанерча колхозашеи совхозашеи. 150 миллион пунтал кIезигагIа йоацаш ялата лаьрхIа хьажкIаш яха йиш я края, царех 70—80 миллион пунт паччахьалкхенга йохкарг а йолаш, юхейисараш хьайбашта а фуна а ютаргйолаш.

Къилбаседа Кавказа зона ерригача колхозашеи совхозашеи кIезигагIа йийча а 1,5 миллион гектарага кхоачаш хьажкIаш дIае йиш я, 350—400 миллион пунтага кхоачаш валови ялат даккха йиш я, вешта аьлча из а вож а 1960 шера хинначул шоззеи ахаззеи, кхыметтел кхозза дукхагIа лакхде йиш я. Къаьстта аьлча, Ставропольски края 400 эзар гектарага кхоачаш ялата лаьрхIа хьажкIаш дIае а 100 миллион пунтага кхоачаш валови ялат даккха а йиш я.

Ялат дукхагIа даккхара гIулакха юкъе керттерадар да лаьттах дикагIа пайда эцилга, ялат чIоагIа хьувкъилга укх шеррехьа а Iалащделга, яхаш белгалдоах нов. Полянске. Овлан тIара эргаяккха еза оахача лаьттай структура, кхетамца оттаде деза эгара а пайданегIа йола культураш мел а малагIча моттиге а дIаюврга, уж культураш яхара мамогга дукхагIа теркам тIабахийта беза.

Цунца дувзаденна доклада тIа белгалдоаккх, Къилбаседа Кавказа ерригача зоне оахача лаьттай хIанз йола структура кхоачам ца беш хилар. ДIаювча ерригача культурех хIанз 55 процент ялато, царех 13 процент гаргга хьажкIаша, 32 процент совгIа доакъарий культураша лоац. ХIаьта дикагIа долча боахамашка ялата лаьрхIа дIаювча хьажкIаша 35—40 процент лоац ялат дIадувча лаьттах. Иштта йолча структурах йиш хул валови лаьрхIа ялат дукхагIа даккха, доходаш чIоагIа лакхъе, еррига экономика чIоагIъе. Ростовски области а иштта йиш я 400 эзар гектарага кхоачаш кхаш шерде а 75—80 миллион пунтага кхоачаш ялата лаьрхIа хьажкIаш яха а. Кабардино-Балкаре, Къилбаседа-ХIирий, Нохч-ГIалгIай, Дагестански автономни республикай хIаране 45—50 эзар гектарага кхоачаш ялата лаьрхIа хьажкIаш дIае мел эша торонаш я.

Вай дицдалийта йиш яц, белгалдоаккх нов. Полянске, эгара хьалха кIа а долаш, ка бола ялаташ дахара Къилбаседа Кавказа районаша лоаца дакъа Iалаьмате доккха хилар. Къилбаседа Кавказе хIанз укх сахьате кIа геттара кIезига хьувкъ, чудахьаш дола кIа сов а ца доалаш, кIезиглуш а да.

ХIаьта а, Къилбаседа Кавказа дикагIа йолча колхозашеи совхозашеи шерра-шера дика хьувкъаду гурахь дув ялаташ. Лаьтташ цхьатарра доллашехь а, хьалаш цхьатарра доллашехь а, техника совгIа-эшашагIа йоацаш, цхьатарра йоллашехь а, йоах оратора, ялатий йоакхо еш болча нахал, из гIулакх тесса леладеча наха 3—4-зза кIезигагIа хьувкъамаш доахилга ла йиш йолаш дац.

Валови ялат дукхагIа даккхара керттера никъ ба лаьттанцарча балхий культура тоаелгеи ялаташ дикагIа хьувкъийталгеи. Гурахьа дув ялаташ гектара тIара 3—4 центнер сов даьккхача. (хIаьта гIулакх дика вIаштIехьдаьккхача из де хала а дац) Къилбаседа Кавказе 75—100 миллион пунт дукхагIа даккха йиш хургья гурахь дувш дола кIаи мукхи.

Къилбаседа Кавказа районашка фийг бола ялаташ а кхыйола культураш а дукхагIа яхара хиш дехкача лаьттай лоархIам белгалбоаккх доклада тIа. ХIанз лоадама хIама ца эшаш 770 эзар гектар долча хиш дехкача лаьтташта ворхI шера кхы а 320 эзар гектар тIакхетаргда. Нагахьа санна царех нийса пайда эце, цу лаьтташ тIара колхозашеи совхозашеи хIанз укх сахьате доаккхачул 3—4-зза дукхагIа ялат даккха йиш хургья. Хиш дехкача лаьтташ тIа порядок оттае мара езац.

Ирригаце доккхий балхаш чакхдахарца дийзза, йоах дIахо доклада тIа, къаьстта дегIадоагIаргда дуга дIадувлга. Къилбаседа Кавказе цу гIулакха маэшшара дика хьалаш да. Къилбаседа Кавказа колхозашеи совхозашеи доаккхаш дола дуга 40—50 миллион пунтага дIакхоачаде деза ворхI шу чакхдоаллаш.

ХIанз вай зоне, йоах Д. С. Полянске, сихбенна кийчо еш ба бIаьсти ялаташ дIадера. ХьажкIаштеи шекара свеклаштеи дикагIа дола лаьтташ къестаду, кхашка кхо дехк, семинараш ю, звенош вIашагIъехк. Масала, Краснодарски крае цу тайпара 4.500 звено вIашагIъеллай. Из нийса а массанахьа де дезаш а гIулакх да.

Укх шера Къилбаседа Кавказерча колхозашеи совхозашеи 430—450 миллион пунт ялат паччахьалкхенга дохка а дIадала а деза—1960-ча шерарчул кхоалагIа дакъа дукхагIа хул из. Даьхенна 2 миллиарди 100 миллиони — 2 миллиарди 200 миллиони пунт ялат лолда, аьнна Российски Федерацена хьалхашка оттадаь декхар кхоачашдара дика дакъа лацар

(ДIахододар 2-гIча оагIо тIа).

А. С. Трофимова даь къамаьл

Новкъостий! Колхозни совхозни производство дегIайоалаяр духьа лоаттабеча къовсама йоккха программа а лоархIаш тIаийцар Нохч-ГIалгIай мехкарча къахьегамхоша ССКП ЦК январски Пленума решенеш а новкъоста Никита Сергеевич Хрущева даь къамаьл а.

Юртбоахама производства дерригача доакъой боарам лакхбара хьажкIий чотах ялат дукхагIа даккхара хьакъехьара керттера дош кхоачашданза даргдац республике. Эгара хьалхагIа цу культураца ювзаенна я юртбоахама производство дегIайоалаяр духьа дIахо оаха лоаттабергболча къовсамера тха ерригa планаш.

ДIадахача шера ялатийна лаьрхIа 34 эзар гектара тIара хьажкIаш чуийцар республико, хIаьта хьажкIаш геттара кIезига а яьхар — гектара тIара 20,7 центнер. Цхьабакъда, новкъостий, из лоха хьувкъам моллагIча кхыча культура хьувкъамал лакхагIа ба. ХьажкIаш дIаеро торо хилийтар тха 1959 шерарчул цкъаи ахаззеи дукхагIа ялат даккха, планал совгIа цхьа миллион пунт ялат паччахьалкхенна дIадала, кхоачам хиллал дIаде фу дIаоттаде, колхозникаш ялатийца Iалашбе, дикка доккха дакъа ялат фуа къоастаде.

Центральни Комитета Пленум хинначул тIехьагIа парте обком активаца, юрта боахаме хьалха латтаращца дага а яьнна, оаха соцам баьб ялатийна лаьрхIа хьажкIаш дIае 1961 шера 40—45 эзар гектар дика лаьтта къоастаде йиш хиларах а цу лаьттан хIара гектара тIара фуалъяьха хьажкIаш 45 центнер яккха йиш хиларах а, вешта аьлча 1960 шерарчул 2,5-зза дукхагIа фуалъяьха хьажкIаш яха йиш хиларах. **(ТIоараш тох).**

Селла чIоагIа хьажкIий хьувкъам лакхбара оаха даь лоархIамаш кхоачашде йиш йолаш долий-теш, новкъостий? Да аьнна хет тхона. Соахка хIара гектара тIара 60 центнерал совгIа йоахаш 476 гектара тIара фуалъяьха хьажкIаш яьхай 17 звенос, хIаьта 31 звенос 1050 гектар долча лаьттара — 50 центнерал совгIа йоахаш яьхай.

Массаза езъе а хестае а мегаргйолаш я кхаь шера вIаштта 20 гектар долча лаьттара хIара гектара тIара 120 центнергара 140 центнерга кхаччалца хьажкIаш йоахаш хьайоагIа «Джалка» яхача совхозера коммуниста Зармаев Абдул-Саида звено. Цу тIа а белгалдоалаш цхьа гIулакх да: 1960 шу — тIоадал этта шу лоархIаш дар, хIаьта 1959 шу—йокъал этта, цхьабакъда, цо 1959 а 1960 а шерашка хIара гектара тIара 140 центнер йоаккхаш хьажкIаш яьхай. **(ТIоараш тох).**

ГIаз а даха белгалдоаккх оаха, тха республике лакха хьажкIа хьувкъамаш даха ховш цхьа нов. Зармаев хинна Iеш ца хилар.

Сол хьалхагIа укхаза къамаьл дир «Октябра 40 шу» яхача совхозерча Кусиева Зайдата. Зармаев республика цхьан миIинге ва, хIаьта Зайдат вокх миIинге я. Кусиева Зайдата 32 гектар долча лаьттара хIара гектара тIара 108,5 центнер йоаккхаш фуалъяьха хьажкIаш яьхай — из республика вокх миIинге да. **(ТIоараш тох).**

Шо дикагIа тешадара кхоалагIа масал доаладергдар аз. Урус-Мартановски района «Горец» яхача совхозерча Бариева Салаудина звенос — тха республика юккъера моттиг я из — 32 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 86 центнер йоаккхаш хьажкIаш яьхай.

Долче, ерригача республике а доккхий хьувкъамаш даха йиш йолаш да тхо. Цхьабакъда, екъа районаш оалаш йола районаш я тха Тиркал дехьа. Белгалдоалаш да, екъача Каргалински района «Октябра 12 шу» яхача совхозерча Мария Александровна Еларинован звенос 18 гектар долча лаьттара 1960 шера хIара гектара тIара 52 центнер йоаккхаш хьажкIаш яьха хилар. Екъача районе да из.

Аз шоана йийцараш дуккха звенош я, цхьабакъда, соахкке а звеноша даьха ца Iеш, бригадаша а цхьадолча бIарччача боахамаша а даьхад доккхий хьувкъамаш.

Сунженски районерча «Победа» яхача колхозе кхаш леладеча шоллагIча бригада бригадира нов. Петр Сергеевич Живненкос 70 гектар долча лаьттара механически обработка яьчул тIехьагIа хIара гектара тIара 70 центнер йоаккхаш фуалъяьха хьажкIаш яьхай. Цу колхозерча № 1 йолча кхаш леладеча бригада бригадира нов. М. С. Маковкина а механизированни обработка яьча лаьттара хIара гектара тIара 65 центнер йоаккхаш хьажкIаш яьхай. **(ТIоараш тох).** ХIаьта ерригача колхозо — колхоза председатель нов. Емельянов — 322 гектар долча лаьттара хIара гектара тIара 61,3 центнер йоаккхаш фуалъяьха хьажкIаш яьхай. **(ТIоараш тох).**

Тха цIенхаштара кхоачамбоацар да, дикагIа болча хьажкIаш лелаерий опыт ерригача колхозашкеи совхозашкеи чакх ца яккхар а, хIаьта иштта, парте ЦК Пленуме Никита Сергеевич Хрущева вайга нийса аьнначa тайпара, чу ца эцаш тIехьа яхийтар бахьан долаш тха хьажкIаш дукха лечкъаеш хилар а.

Доккхий хьувкъамаш доахаш болча хьалха латтарий опыт ерригача республике чакхъяккха мегадац тхона. Цхьабакъда, къаьстта ший тайпара къайле йолаш хIама дац тха хьалха латтараша толамаш доахилга, из да из культура дукха езаш, цун йоакхо еш хьалкхеелга.

Новкъстий, хIанз хьажкIаш лелаю звенош вIашагIйохкара болх беш я тха парте райкомаш, колхозийи совхозийи юххьанцара партийни организацеш. Бригадаш, звенош вIашагIъехк хьажкIаш дика кхее ховш болча болхлоех. Декхар оттадаьд комсомольцаш, кагирхой дукхагIа юкъебахийта, механизированни звенош вIашагIйохкара керттера низ тIабахийта.

Тха шоллагIа дола декхар да хьайбай продукташца республикера къахьегамхой Iалашбелга. Республика юкъарча фонде отчисленеш геттара кIезига ю оаха. Из башхало йолаш да тха гIулакхаш. Нагахьа санна берригача мехкара нах пхе шера 18 миллион саг, 9—10 процентага кхоачаш, дукхагIа хиннабале, тха республике 259 эзар саг тIакхийттав, е 46 процент дукхагIа хиннаб. Цуккха нохчийи гIалгIайи цIабаьхкаб. ХIаьта городе баха нах а цу шерашка 21 процент дукхагIа хиннаб.

Нагахьа санна алапе фондага хьежача, из 47 миллион сом дукхагIа хиннай, пенсеш 20 миллион сом дукхагIа тел кердача ахчанца лаьрхIача. Цу дерригача хIамаша дукхагIа хьаштхилийтад продовольственни товараш, къаьстта дулх, шура, даьтта.

Фу дуларгда тхога укх шера? Тхоай торонашка а хьежа оаха лаьрхIад укх шера 1960 шерарчул дулх 30 процент дукхагIа даккха, фуаш 23 процент дукхагIа гулде, шура 18 процент дукхагIа яккха. Цо новкъостал дергда тхона республикера къахьегамхой хьайбай продукташца кIезиг-дукха дикагIа Iалашбара.

Цхьабакъда, цу даькъе кхы а боккха болх бе безарг ба тха. Республика боахам юхаметтаоттабеш хинна ха чакхъяьннарг лоархI оаха, новкъостий. Нагахьа санна укх тIеххьарча шин-кхаь шера хьайбай боахамера кадраш дукха хувцалуш хиннаяле а, нах тIаухаш а дIаухаш а хиларца дувзаденна дикагIа бола болхлой харжа вIаштIехьдаьннадеце а, хIанз совхозий, колхозий хьайбаш леладу бригадаш массаза а болх бергболаш йолча кадраех вIашагIъехка яьннай. Царна юкъе хIанзале хьалкхийнаб хьайбаш дика леладе ховш бола болхлой, тха хьалха латтараш. Цар доахача толамаша хьахьокх, юртбоахама производство дегIайоалаяра Iалаьмате йоккхий торонаш хилар.

«Красноармейский» совхоза доярка йолча Арсемикова Марета ше балха ена шоллагIа шу мара доацщашехьа а 1960 шера шийгарча группацарча хIара Iаттагара 4406 килограмм шура яьккхай. Из доярка фермера дIагIоргьяц. Уж тайпа болхлой кIезига бац. Е хьаэцаргва вай жа леладеча Шелковской совхозера воккхагIа вола жа Iу Наурды Эсмухамбетов. Цунгарча хIара 100 жийгара 136 Iаьхар хиннаб, хIара устагIан тIера 7 килограмм тха даьккхад цо. Е. Мария Афанасьевна Наумова — Грозненски совхозера свинарка — цо дукха хьакхарч кхаьбай, продукци яккхарга дIабода мах лохбаьб.

Шура дукхагIа яккхар духьа, детта доахан дукхагIа хилийта лаьрхIад оаха. Юкъарча хьайбашта юкъе 25 процентал кIезигагIа доацаш детта доахан хулийтаргда оаха укх шера. Из де йиш йолаш духхьашха дахка доахан а шинараш а долаш да тха.

Дулх даккхара бола боккха кхоачам ба дуккха доахан доажаде йиш йола лоаман дaьгIенаш хилар. Уж тайпа даьгIенаш 200 эзар гектар хиллал я. Из я тха лоадама пайда ца эцаш улла целина. Соахка денз мара бокъонца пайда эца болабаьбац царех. Республикерча колхозашеи совхозашеи 30 эзар бежан доажадаьд цига соахка, хIаьта цхьан сезонах (3—3,5 бетта) юкъера лаьрхIача цхьан бежана 80—100 килограмм дулх тIакхийтар кхы совнагIа ца кхоабаш.

Лоаман даьгIенаш дика я цига горий ца хиларах, йовхал ца хиларах, доаханга дика хьал да цига. ХIанз лоам чу никъ буллаш да тхо. Цу гIулакха тхона новкъостал дергда аьннад РСФСР Министрий Совето. Д. С. Полянске аьлар лоаман даьгIенашта тIабода никъ билла новкъостал дергда, аьнна. Iа тхоашта дaь хьехар чакхдоаккхаргда оаха, Никита Сергеевич — цигга, лоамашка доадергда оаха доахан. ДIа-юха лела мясокомбинаташ тIа а кхувлаш доадайтаргда оаха доахан.

Лоаман даьгIенаш караерзаярца хьажкIаши шекар доаккха свеклаи дIаера дукха лаьтта мукъадоаккхаргда оаха. Укх шера духхьашха 9 эзар гектара тIа дIаюв оаха шекар доаккха свекла. ХIара гектара тIара 200 центнер шекар доаккха свекла яккха лерхI оаха.

Новкъостий, ССКП ЦК январски Пленума решенеш чIоагтIа хьинар айдаларца тIа а ийца, Нохч-ГIалгIай мехкарча къахьегамхоша дош лу вай парте Центральни Комитетаи новкъоста Н. С. Хрущевнеи Пленумо оттадаь декхараш кхоачашдара шоай дерригa низаш тIадохийтаргхиларах а укх шера юртбоахама продукташ дикка совйоахаргхиларах а. **(ТIоараш тох).**

Новкъостага Климент Ефремович Ворошиловга

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитетои СССР Министрий Советои хьа дезткъа шу дизарца дIайха моаршал дойт хьога. Советски обществана пайда а беш унахцIена а волаш дуккхача шерашка хьо вахар цIенача дега чура деза тхона, тха дукха веза новкъост Климент Ефремович.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитет — **СССР-а Министрий Совет.**

Новкъоста К. Е. Ворошилова Ленина орден ялара хьакъехьара

СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Указ

Новкъоста К. Е. Ворошилова дезткъа шу дизарца, Коммунистически партена, Советски паччахьалкхена цо даь доккхий гIулакхаш белгал а доахаш новкъоста Климент Ефремович **Ворошилова** совгIата **Ленина** орден лойла.

СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль, 1961 шу, 3 февраль.

Д. С. Полянске докладах дlахододар

хургда цох, белгалдоаккх докладчико. Къилбаседа Кавказа зоне еш йола паччахьалкхен закупкаш 500 миллион пунтага дlакхоачае лерхlаш я перспектива.

Хьайбай боахам дегlабоалабара даькъера цlенхаштта дола кхоачамбоацараши динза дисараши цlендаь довзийт докладчико. Къилбаседа Кавказерча дукхача колхозийн совхозийн кулгалхоша, партийни, советски, юртбоахама органаша, шоашта лакхара декхараш тlа а ийца, уж кхоачашдара тlехьа денна къовсам лоаттабелга lалашдензар, хьайбаш леладерашта юкъе яхь йоаржаянзар, мела лелабир хьайбаш дебадареи долаш дараш тlера ца далийтареи болх, во вlаштlехьдаьккхар хьайбаш леладареи кхабареи гlулакх. Алхха из бахьан долаш соахка Къилбаседа Кавказа зоне цхьанна даькъе а кхоачашъянзар паччахьалкхенга хьайбай продукташ йохкара план. Мехкага дlа ца кхоачаш дисар 58 эзар тонн дулх, 190 эзар тонн шура, 26 миллион фуъ, 22 эзар центнер тха. Ставрополе, Кубане, Ростовски облаете кlезигденнад доаккхаш дола дулх.

Дулх кlезигагlа даккхара кхыча бахьаний а цlераш йоах докладчико. Хьайбаш дорстадара гlулакх во вlаштlехьдаьккха хиннад, цудухьа юккъера лаьрхlача 270 килограмм мара ца хулаш дола доахан дlатийннад Къилбаседа Кавказа боахамаша.

Юкъара хьайбаш дегlадоагlилга юхадетт дукха доахан lахар дусаш хиларо, из бахьан долаш 150 эзар lаса ца деш дисад зоне. Хьакхий дулхи оалхазарий дулхи даккхара еш йола терко а мелъялийтай. Концентрированни доакъар тоъац, яхаш, бахьанаш а доахаш, хьакхий боахамсов ца балийтареи оалхазараш кlезигдареи наькъ тlа баьннаб дукхача боахамий кулгалхой. Цхьабакъда, дарегlарча мошача доакъарах, шекара свеклах, люцерна аьлах нийса пайда ийцачеи концентратий кхомбаьчеи моттигашка хьакхарч кlезиг а ца луш йийбай.

Дикагlа йолча опытах шерра пайда эца а сихха хьалкхувш долча хьайбай лоархlам ца белга хоадам боллаш дlадаккха а, укх шерре а хьакхий дулхи оалхазарий дулхи дуккха а дукхагlа даккха а деза, йоах нов. Полянске. Дуккха а боабашкаш йолаяра башха дика хьохкам беннаб Краснодарски краерча Каневски районо, цхьабакъда, из опыт хlанз а дукха дlа-м яьржаяц. Оалхазарий боахама лоархlам ца белга дlадаккханза дарг ца хилар белгал а даьккха, дукхагlа боабашкаш, гlажаш, котамаш, москалаш йолаяра боахамий кулгалхой тlахьех докладчико.

Кхы кlезигагlа лоархlам боацаш гlулакх да, йоах Д. С. Полянске, сихха дукхагlа шура йоаккхилга а. Тlехь-тlехьа дукхагlа эш мехка шурий продукташ, цхьабакъда, дуккхача колхозашеи совхозашеи, цу даькъе Къилбаседа Кавказера яраша а, бокъонца ца леладеш тесса дитад шурий гlулакх. Дагестанагара дlайиккхача, ерригача районашка а кlезигьеннай йоаккхаш йола шура. Юкъарча хьайбашта кхоачам хиллал доакъар ца хиларах, шурий-товарни фермай балха кlезигагlа йоакхо ярах, дояркай материальни хьаштхургдола гlулакхаш ца леладарах хиннад из эггара хьалха.

Цудухьа фермашкара цхьабараш дlабувл, кердабараш тlаух. Соахка Кубанеи, Донеи, Ставропольски краеи лоадама хlама ца эшшаш 40 процент доярккаш хувцабеннаб.

Эшаш дола культурно-бытовой хьалаш царна хьадарца а цар материальни безам боргбола гlулакхаш чакхдахарца а хьайбаш ледадерий кадраш чlоагlъярца цхьана динза даргдоацаш лоархl докладчика дукхагlа шура яккхараи доахан сихагlа дегlадоаладараи тlехьа шерагlа социалистически яхь йоаржаелга.

Хьанагlа шура йола доахан кхедара академика Т. Д. Лысенко хьехам хьаэцилга могаду цо.

Къилбаседен Кавказе хlанз йолаш я гlулакхаш сихха тоаде, доахан дебаде, цар продуктивность дукхагlа хилийта эшаш йола ерригa торонаш. Укхаза кхозза дукхагlа кийчдаь моша доакъар да, шийна юкъе дика хьажкlий силос а йолаш, тоъал йоли чаи да, дукхагlа пайда эца йиш я кхачан промышленностерча маьхерча отходех.

Дlахо нов. Полянске совещане дакъа лоацарий теркам тlаберзабу диткъа тха дола жа дебадара йолча йоккхача торонашта. Вайна махарра, дукхагlа диткъа тха луш я Къилбаседен Кавказа районаш, хlаьта а, жаи царгара доаккха тхаи укх тlеххьарча шера дикка лохденнад, 1959 шерарчарел 15 процент кlизигагlа хиннад lоахарий. Хьалха хиннараш миссел lоахарий хиннадаларе, колхозашкеи совхозашкеи шоаш кхедаьрел совгlа 750—800 эзар къона устагlа кхебе йиш хургьяр. Уж кlалдиса гlулакхаш тоадара чехкагlа производствана юкъейоалае еза Малашенко, Снеговой, Харченко, Леонов, иштта кхыбараш санна болча дикача мастерий опыт. Социалистически Къахьегама Турпала И. Н. Малашенко бригадо соахка кхоъ жа lул леладора, хlара 100 жийна тlехьа 120 lаьхар кхебир, хlара боккхача устагlана тlера 7,5 килограмм тха а даьккхар. Иштта лакхбе беза хьайбаш дебадарах, дойтарах, доадарах бола боахамий кулгалхой бехктокхам.

Хьайбай боахам дегlабоалабара эшаш дола керттера гlулакх шортта доакъар lалашдар да, дукхагlа долча даькъе хьажкlаш а йолаш, йоах докладчика. Цунца цхьана хlара боахаме доакъарийна лаьрхlа шекар доаккха свекла а кхее еза. Из культура кхеяра йоккха опыт lоаьй Къилбаседен Кавказе; цох шерра пайда эца беза. Доакъар дукхагlа хилийта дlае еза люцерна, соя, вика, кхыйола экономически пайданера культураш. Хlара боахаме хадданза хургйолаш моша конвейери 1—1,5 шера эшачул кlезигагlа хургйоацаш доакъара страховой фондаши вlаштlехьъяха еза.

Укх шера, йоах Д. С. Полянске, Къилбаседен Кавказа боахамаш декхарийла да лоархlамболлаш хьайбаш дебаде, паччахьалкхенга 770 эзар тонн дулх дохка,— 1960 шера дехкачул дукха хlама ца эшшаш 150 эзар тонн дукхагlа, шура—ши миллион хиллал тонн, е соахка яьккхачул 230 эзар тонн дукхагlа, лоархlамболлаш лакхде деза тха даккхари, фуаш гулдари, царна закупкаш яри. Уж декхараш дизза кхоачашдулургдолаш да. Гlулакхаш ларттlа вlаштlехьдоахе, уж кхоачашдулург а да, кхоачашде а деза.

Бокъонца болча мастерий, лаьтанцарча балхашкеи хьайбай боахамеи керда, боккхача пайданера гlулакхаш дlадоладаьрий йоккха арми я Къилбаседен Кавказерча колхозашкеи совхозашкеи. Берригача юрта боахама къахьегамхошта йола маяк я цар опыт. Доал деш бола болхлой декхарийла ба цу наьха говзал lомае, колхозникаштеи болхлоштеи ларттlа къахьегам вlаштlехьбаккха новкъостал де, уж хьалха латтараш санна хилийтара мел эшар де. Духхьал цу гlулакхо хьахьокхаргда кулгалхочун балха мах, цунна lилмана карагlдаьннарехи дикагlа йолча методехи пайда эца хар.

Колхозийи совхозийи боахамаш дегlадахкара lалаьмате боккха лоархlам болаш ба специалисташ. Хьаэттай, йоах нов. Полянске, балхех ца кхеташ а юрта боахам столовешка гlолла мара ца бовзаш а бола нах специалистий моттигашка дlаувттабар дlадаккха деза ха. Агрономаш, зоотехникаш, инженераш декхарийла ба шоай знанехи опытахи махулла дукхагlа пайда эца. Хьинар дола, инициативни гlулакх дика довзаш, юрта боахам хадданза лакхлургболча новкъа къахьегамхой дlакхувла ховргдола нах общественни производства ерригача участкашка хилийта гlерта деза. Кулгалдеча гlулакхашкара дlабаха беза цlена боаца нах, очковтирателаш, дердайнараш, комбинатораш.

Партеи правительстваи доккхий гlулакхаш ду юрта боахама тlа-тlа а дукхагlа новкъостал деш. Мехкачухь шортта юртбоахама продукташ хилийтара тlехьа толамца къовсам лоаттабе йиш йолаш да вай хlанз. Касттача хана уж шортта хилийтар вай сийлен декхар а да, йоах нов. Полянске.

Ше юххера йистевоалаш нов. Полянске дувц ССКП ЦК-а январски Пленума решенеша юрта боахама болхлой политически хьакъехьа а къахьегама тlехь а чlоаггlа дог айдаь хиларах. Къилбаседа Кавказа колхозникаша, совхозий болхлоша, юрта боахама lилмахоша, специалисташа шоашта парте хьалхашка оттадаь декхараш толамца кхоачашдергхиларах чlоаггlа теш со, аьлар цо.

* * *

Докладах лаьца пренеех чlоаггlа къамаьлаш дир. Къамаьл даьраша чlоаггlа теркам тlабахийтар ялат дукхагlа даккхара.

Газли-Каган яха газопровод

Бухарски область. Газли-Каган яха газопровод йилла йолаьй Бухара яхача городера. Цу 110 километр йолча «сийнача» доагама магистралах ах трасса чакхъяргья Кзыл-Куме гlолла. Каган яхача районе из дlакхетаргья хlанз болх беш йолча Джаркак—Бухара—Самарканд — Ташкент яхача газопроводах, хlаьта керттера дакъа а хургда цох. Джаркак — Караулбазар—Сарыташски моттигашкарча промыслаша телачул 1 миллион гаргга кубически метр дукхагlа lалама газ тергья цо Ташкента хlара шера.

Из гlишло хьалъеча керттера балхаш леладеча № 9 йолча специализированни коллективо ССКП XXII съезда сийна социалистически яхье а яьнна, лаьрхlачул шозза сихагlа хьалъе а Цхьоалагlча майга кхачалехьа йистеяккха а лаьрхlад из газопровод.

Сурта тlа: Газли-Каган яхача газопровода трассе турбашта сварка еш латт.

В. Нудлера сурт. ТАСС фотохроника.

Кхачан продукташ шортта хилийтара

Республикерча къахьегамхошта эшаш дола кхачан тоtараш мамогга дикагlа хулийтилга дег тlа а лоаттадеш къахьегаш ба кхачан товарий промышленноста Министерстве чуйоагlача предприятешкара болхлой, ССКП XXII съезда сийленца накъа баха кийчлуча укх деношка. Хlанз болх беш йолча предприятей коллективаша дика къахьегарал совгlа, керда предприятеш хьае езаш а я гlулакх маэшша тоадара.

Укх шера шоллагlча квартале хьаяь а яьнна ший болх дlаболабергба Гудермесерча маьхк еча заводо. Дийнахь-бус 30 тонн маьхки булкаши арахеца низ кхоачаш хургья из завод. Шу чакхдоаллаш маьхк ю завод йистеяргья городе Грозне. Кондитерски цех а хургья цу заводе, дийнахь-бус 45 тонн продукци ара а хецаш. Хlаране 30 тонн маьхк арахеца низ кхоачаш йола заводаш укх шера хьалъе йолалургья Колхозное яхача юртеи Наьсареи.

Эргаяьккха тоаеш латт Грознера йий доаккхаш йола завод. Из болх йистебаьлча 1 миллион декалитр йий даккха торо йолаш хургья из завод. Дlахо а эргаяьккха тоаергья Самашкински сомий-консервай завод. 3 миллион консервай банка шера арахецаш хургья из. Курчалой яхача юрта хьалъеш латт шера 100 тонн экстракти 200 тонн бокъабаь сомаши лургболаш йола соко-констратнии сомаш бокъабуи завод. Йоккхача Атагlа райпищекомбината хьалъергйолча кхачан цехаша шера 1 миллион консервай банка арахецаргья, дуккха а дукхагlа продукци лургйолаш эргаяьккха тоаергья Гудермесера райпищекомбинат.

Хьатlадоагlача шера Ножай-Юрта юлларгйолча райпищекомбинато 100 тонн бlарий тlомараши 500 тонн бокъабаь сомаши тергба шерра-шера. Иштта кхы дуккха а я укх гаргарча шерашка вай республике хьалъе лаьрхlа кхачан предприятеш.

Уж йоккхий а дика а планаш кхоачашъяра къаьстта хьинаре дакъа лаца деза гlишлош хьалъеча организацеша. Дlадахача шера из болх леладара лелабаьб, масала «Чечингстрой» треста. Гудермесе маьхк ю завод хьалъяра хьахийца хиннача 1 миллиони 800 эзари сомах 1960-ча шера 1 миллиони 200 эзари сом мара дlадахийтанзар, Грозне № 4 йола маьхк ю завод хьалъяра хьахийца хиннача 2 миллиони 200 эзари сомах цхьа миллион сом совгlа мара дlадахийтадац.

Кхачан товараш деш йола керда предприятеш хьалъяра план йизза кхоачашъе а вай къахьегамхошта маэшша кхачан товараш хулийтилга lалашде а деза.

А. ШИХАНОВ.

Коммунистически завод яха цlи яккхара

Съезда сийна «Старогрознефть» НПУ мехкдаьттахоша дlадоладаь гlулакх хьал а лаьца, коммунистически къахьегама завод яха сийлен цlи яккхара керда социалистически декхараш тlаийцад Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода къахьегамхоша. Цар лаьрхlад 1961 ш. валови продукци арахецара план ханал 10 ди хьалха кхоачашъе, планал совгlа бlаьш тоннаш парафин, кокс, битум, тайп-тайпара даьтташ арахеца, къахьегама овсарле планах лаьрхlачул 4 процент лакхъе, продукци яккхарга дlабода мах лохбе, бlаьш тоннаш мехкдаьтта продукташ ца йойташ лорае, махулла дукхагlа пар, доагам, электроэнерги, реагенташ кхое. Установкаша ремонт ца еш дукхагlа болх бергболаш керда организационно-технически гlулакхаш балха юкъедоаладергда, производствера технологи эргайоаккхаргья, 120 эзар сома пайда лургбола рационализаторски предложенеш балха юкъейоалаергья, иштта кхы гlулакхаш дергда. Цул совгlа институташка, техникумашка, сайрийнарча школашка заочно деша 250 болхло юкъеозаргва, 45 болхлочунга шоллагlа балха говзал lомаяйтаргья.

Хlанз коммунистически къахьегама завод яха цlи яккхара тlаийца социалистически декхараш кхоачашдара чlоаггlа къахьегаш ба мехкдаьттахой.

ССКП XXII съезда сийна керда социалистически декхараш тlаийду коммунистически къахьегама установкай коллективаша. Масала М. Абасалиеви Р. Петросови начальникаш болча №№ 1, 7 йолча установкай коллективаша 1960 шера технологически установкай Ерригсоюзни яхье дика толамаш даьхад. Дlадахача шера къаьстта дика толамаш даьхад № 1 йолча установка коллективо. Ремонт ца еш 635 денней буси болх баьб установка, планал совгlа миллионий сомий маьха валови продукци ара а хецаш, хlаьта ярех бlаьш эзараш сомаш а кхоаьд. Хlанз ремонт ца еш установкага кхы а дукхагlа болх байта лерхl цо.

Доккхий декхараш тlаийцад укх шера завода № 7 йолча установка коллективо а. Цо лаьрхlад продукци арахецара йола паччахьалкхен план 5 декабре кхачалехьа кхоачашъе а планал совгlа бlаьш тоннаш дика парафин кийчъе а.

ССКП XXII съезда совгlата лаьрхlа валови продукци дукхагlа арахецаргйолаш рационализаторски предложенеш телараи къахьегама овсарле лакхъяраи болхлой группаш вlашагlтоха лаьрхlад завода инженерно-технически болхлоша.

Съезда сийна тlаийца декхараш кхоачашдара а шера план ханал хьалха кхоачашъяра а чуйнна къахьегаш ба хlанз завода мехкдаьттахой.

М. МИРОНОВ,
Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода керттерча инженера заместитель.

Моттигерча Советашка деча хоржамашта кийчдалар

Беседаш яра йола темаш

1. Коммунизм хьалъеча доахача кердача толамашца накъа гlоргда вай парте XXII-гlча съезда.
2. ССКП ЦК 1961 шерарча январски Пленума решенеш—юртбоахама производства деррига доакъош кхы а чlоагlа дегlадоаладара программа.
3. СССР Лакхехьарча Совета ялхлагlча сессеи РСФСР Лакхехьарча Совета лхелагlча сессеи итогаш.
4. Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета ворхlлагlча сессе итогаш.
5. Деррига низаш — 1961 шера семилетка кхоалагlча шера халкъа боахам дегlабоалабара йола план толаме кхоачаш а тlеххоачаш а яр духьа лоаттабеча къовсама.
6. СССР Конституци — котъяьннача социализма Конституци.
7. Советски хоржамий система—дунен тlа эггара демократическегlа яр я.
8. Буржуазни демократи — бlаьхийчарна йола ялсамале, эксплуатацена кlаллаттараштa, къечарна йола боанг а lехам а ба.
9. СССР Конституце советски гражданашта тешшаме луш йола бокъонаш малагlаш я, цо царна тlадохка декхараш малагlаш да.
10. Мишта вlашагlъелла а мишта болх беш а я Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьара Совет.
11. Советски депутат — халкъа lу.
12. Ворхl шера плана декхараш кхоачашдар духьа лоаттабеча къовсамера моттигерча Советий организаторски лоархlам.
13. Советски lаьдал — бокъонца дола халкъа lаьдал.
14. Буржуазни паччахьалкхе—монополеша аьннар деш дола герз.
15. СССР-е къахьегам — сийлен, денала, турпален гlулакх.
16. Советски lаьдало кхалсага фу деннад а Нохч-Гlалгlай мехкарча кхалнаха шоай бокъонех пайда мишта эца беза а.
17. СССР халкъий йохаргйоаца цхьоагlои доттагlали.
18. Социалистически демократи буржуазни демократел толаш хилар.
19. Бlаьсти кхашка де дезача балхашта дика кийчдаларца 1961 шера социалистически юрта боахам чlоагlа дегlабоагlаргбола хьалаш оттадергда вай.
20. Массане а цlендаь герз дlадаккхар — халкъаша чlоагlа дlадехар, ха хьатlакхаьча исторически динза даргдоацар.
21. Советски Союз — машара а халкъий доттагlлен а чlоагlале.
22. Дунен социалистически системах адамий общество дегlаяра керттера фактор хулаш латт.
23. СССР-е шерра коммунизм хьалъеча хана белгалдола гlулакхаш.
24. Интернационализми патриотизми цхьана таръергйолча уйланца къахьегамхой хьалкхебар, буржуазни национализмахи шовинизмахи юхедисача гlулакхашта духьала лоаттабу къовсам.
25. Цlенъенна хlалак хинна дlа ца яла йиш яц колониализм.
26. Дерригача мехкашкара коммунисташ машар, демократи, социализм бахьан долаш къовсам лоаттаберий хьалха латта отряд я.
27. Американски империализм дунен реакце керттера чlоагlале а дерригача дунен тlарча халкъий моастагlа а я.
28. Советски Эскар, авиаци, флот кердача тайпара дола тlема низаш да.
29. Лакхагlа айергья вай коммунистически къахьегама коллективаши ударникаши яха цlи яккхар духьа лоаттабеча къовсама байракх.

ССКП Нохч-Гlалгlай обкомеи Грозненски горкомеи политически просвещене Цlа.

Хlара гектара тlара 135 центнер хьажкlаш йоахаргья оаха

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР «ОКТЯБРА 40 ШУ» ЯХАЧА СОВХОЗА ХЬАЖКIАШ ЛЕЛАЕЧА ЗВЕНЬЕВАЯС З. КУСИЕВАС ДАЬ КЪАМАЬЛ

Деза новкъостий, мукъа ба сона сай звено членашкареи Нохч-Гlалгlай АССР «Октябра 40 шу» яхача совхоза берригача болхлошкареи шуга дlайха моаршал дала. Сона лов семилетка кхоалагlча шера заданеш кхоачашъеш оаш кхы а дикагlа толамаш дахар.

Январски Пленуме къамаьл деш парте ЦК Хьалхарча секретара, СССР Министрий Совета Председатела Никита Сергеевича Хрущева дикагlа бола хьажкlаш лелаераш бувцаш са цlи а яьккхар. Из доккха сий долаш гlулакх да. Революци хилалехьа правительства керте латтачо ший цlи йоаккхарг ма йий, аьнна дагадоха йиш йолаш а яцар гlалгlай кхалсаг. Хlанз кхы тайпа да гlулакх. Вай хозача мехка эггара нийсагlа дола закон да лелаш — болх бер, ялат хьалкхедер, дулх, шура, металл доаккхар, станокаш, машинаш ер, вай культура, lилма дегlадоаладер ва сий долаш лоархlаш а. Хlаьта хlама ца дер, обществана пайда ца лур вай халкъа гоама ва. Из нийса да.

Новкъостий, хlанз, вай коммунизм хьалъеш доахкаш, хlара мегаргвола саг ший низ ца кхобеш къахьега гlерташ, Даьхенна мамогга дукхагlа пайда бала гlерташ ва.

Аз кулгалдеча звенос дика къахьийгар 1958 шера. Тхона хьакъоастаяьяр 30 гектар йола участок, хlаьта цу тlа хьажкlаш дlайийра оаха. Ала дезаш да, хьажкlаш йовкъаш а юташ во дlайийна хилар, хlаьта а тхой участкана дикка гlулакх де лаьрхlар оаха.

Хlара гектара тlара 45 центнер томараш тlехьа хьажкlаш яьхар тха звенос. Оаха иштта кхетадир из: нагахьа санна дикагlа йола агротехника юкъе а ца йоалаеш, квадратно-гнездови хьисапе дlа а ца ювш, духхьала чlоагlа къахьегарах оаха дика хьажкlаш хьалкхеяьяле, дикагlа йола агротехника балха юкъе кхувлаш хилча хьалха яьхачул шозза дукхагlа хьажкlаш йоахаргья, аьнна. Оаха лаьрхlар 1959 шера 30 гектара тlа дlайийнача хьажкlех хlара гектара тlара 100 центнер яккха.

Цхьабакъда, тха совхозе цу дешах ца тешараш а бар, тхога иштта хьажкlаш хьалкхеюлургья аьнна хетацар царна, уж белар тхох, доаккхалаш дувцаргаш лоархlар тхох, цхьабакъда, цар дувцачунга ладувгlацар оаха, хlана аьлча хьалхе а дог тийша дар тхо уж толамаш оахош доахаргхиларах.

Эггара хьалха са звено членаша кхашка удобренеш яхкар. Хlара гектара тlа 20—25 тонн кхо диллар.

Тха участке зябь аьхаяцар. Бlаьсти аьхар лаьтта. Са звено членаш лаьтта кlоарга оахий чlоаггlа хьежаш бар. Тlахьожам лелабаьча дика аьхадар лаьтта. Ерригача участкера лаьтта 25—27 сантиметр кlоарга аьхадар. Лаьтта оаххаше а макха боаккхар. Цул тlехьагlа, тха участке хьажкlаш тlаялалехьа а тlаяьнначул тlехьагlа а макха баьккхар. Цу хана механизатораша макха ца боаккхаш моттигаш ютаргйоацаш цар беча балхага хьожаш хулар тхо. Хьажкlаш дlае болабалалехьа са звено членаша шоаш хьахержар хьажкlаш, хlаьта квадратно-гнездови хьисапе дlаювра уж. Сеялка тlа болх беш яр со а са новкъостий а. Квадраташ нийса хулар. Цу гlулакхо торо хилийтар хьажкlашта механизмашца гlулакх де, е вешта аьлча шин оагlорахьа культиваци е, шу гlулакхо дуккха а аттача баьккхар тха болх. Дика хьийкъаяр хьажкlаш, сагал лакхагlа яр уж, дукхагlа долча гlадамех хlаранех шишша хьажкlа йоаллар, хlара гектара тlара 119 центнер хьажкlаш яьхар оаха, тlаийцача декхарел 19 центнер дукхагlа хул уж. Сога хатта йиш я, хlана дувц аз 1959 шу иштта дукха, аьнна. Цу шера йолаеннай са звено хьажкlаш дикагlа хьалкхеяра къовсам лоаттабе. 1960 шера 30 гектара тlа дlайийнача хьажкlех хlара гектара тlара 139 центнер томараш тlехьа хьажкlаш яьхай оаха. **(Тlоараш тох).**

Парте XXII съезда сийна социалистически яхье даьннад тхо. Тха звенос декхар тlаийцад 30 гектара тlа дlайийнача хьажкlех хlаране тlара 135 центнер хьажкlаш яха. **(Тlоараш тох).**

Оаха лаьрхlад Кабардино-Балкарски АССР Ленински района, Социалистически Къахьегама Турпалхо Комбула Тарчоков председатель волча Ленина цlерахча колхоза хьажкlаш лелаечарца яхье довла. **(Тlоараш тох).**

Новкъостий, къамаьл даь йистейоалаш дош лу аз парте Централньи Комитета, хьона, веза Никита Сергеевич, тха звено членаша тlаийца социалистически декхараш толамца кхоачашдергхиларах. **(Тlоараш тох).**

2 эзар хьакха кхоабаргья

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ГРОЗНЕНСКИ СОВХОЗА СВИНАРКА НОВ. М. А. НАУМОВАС ДАЬ КЪАМАЬЛ

Новкъостий, мукъа ба сона юрта боахаме хьалхара моттигаш лелаерашка а, хьога а, Никита Сергеевич, Нохч-Гlалгlай республикерча Грозненски совхозагара дlайха моаршал дlадала.

Новкъостий, цу совхозе свинаркала аз болх бу 12 шу даьннад. Дlадахача шерашка оаха 120—150 хьакха кхоабар, цхьабакъда, хlанз цунах тоъам баь lе йиш яц. Аз 1500 хьакха кхаба декхар тlаийцадар. **(Тlоараш тох).**

Тlаийца декхар сийленца кхоачашдаьд аз. 1841 хьакха кхаьбай аз, дозал 1803 центнер а долаш. **(Тlоараш тох).**

Цхьа центнер дулх даккхарга дlабода мах 317 сом хилар къаьнача ахчанца лаьрхlача. **(Тlоараш тох).** Хlара деннеи буси 530 грамм дулх тlакхетар хьакханна. Шера болх барах 14850 сом даьккхар аз.

Укх 1960 шера 2 эзар хьакха кхаба декхар тlаийцад аз. Хlаране дозал 100 килограмм а долаш 242 хьакха дlаеннай аз паччахьалкхенна январь бетта. **(Тlоараш тох).**

Деннеи буси 774 грамм дулх тlакхет хlара хьакхийна. Хlанз кхоабаш 600 хьакха я са.

Партенеи, правительстванеи, Никита Сергеевич Хрущева шийнеи дош лу аз ССКП XXII съезд хьаеллача денга план сийленца кхоачашъергхиларах. **(Тlоараш тох).**

Сийле хийла партеи правительстваи!

Дуккхача шерашка унахцlена а волаш вахалва Никита Сергеевич Хрущев. **(Чlоаггlа, дlаьхдаь тlоараш тох).**

СЕРДАЛО
2-гlа оагl. 5 февраль, 1961 шу.

Дикагlа йолча опытах пайда а эцаш

ССКП Нохч-Гlалгlай обкомеи Грозненски горкомеи политически просвещене Цlагlа болх беш я философе дешашта йола методически совет. Цун членаш ба философски lилмай кандидаташ нн. Дулерайн, Степанов, институтий хьехархой, lилман болхлой. Ши бут мара бац из вlашагlъелла. Цу лоацацача хана доккха новкъостал даьд цо республикерча политпросвещене системана. Укх шера январь бетта совета членаша массехк методически хьехамаш кийчдаьд марксизмаи ленинизмаи кружокаштеи семинараштеи. Нов. Варавинас хьехам язбаьб «Философский материализм» яхача темах, «Материалистически диалектика» яха тема кийчъяьй н. Тишина.

Методически совета членаша планаш кийчъяьй дуккхача темашта: «Социализмагара коммунизмага довлар», «Философски материализм», «Марксизмои ленинизмои паччахьалкхе хьахиларахи цун чулоацамахи бу хьехам», «Марксизмои ленинизмои ды хьабаларахи цун реакционни чулоацамахи бу хьехам», иштта кхыдараш.

Методически совето яз а яь кийчъе лаьрхlад укх тайпарча темаех йола методически лекцеш: «Атеизма кружокийи семинарски группайи балха опытах», «Мишта тоаергья атеиста кабинет», «Дынах тешараштa беча индивидуальни балха методика», иштта кхыяраш.

Агитатораштеи пропагандисташтеи долча новкъостала кийчъю Нохч-Гlалгlай мехкарча дына сектай балхех а кхалнаха юкъе еча lилман-атеистически пропаганда специафиках а йола материалаш.

Методически совета членаш нн. Рябов, Дулерайн, Степанов, Осадчий, Вильный, иштта кхыбараш 1960 шера Москве хиннача коммунистически болхлойи партей викалий Совещане материалех йола лекцеш кийчъеш ба.

Боккхача лоархlамера дешаш дувц методически совето ший заседанешка. Укх деношка хиннача заседане дийцар укх тайпара дешаш: «Коммунистически хьехамца нах хьалкхебарах йолча марксистско-ленински теоре дешаш дувцача семинарски группай пропагандистий семинараштa доал дарах йола Шелковскойи Веденскии районашкара опыт», «Сунженски районерча дынах тешараша беча индивидуальни балха опыт», «Октябрьскии Шалински районашкарча атеистий кабинетий балха опыт», иштта кхыдараш.

Совета заседане къаьстта дукхагlа теркам тlабохийташ йийцар коммунистически хьехамца нах хьалкхебарах долча марксистско-ленински теоре дешаш lомадеча Шелковской районерча семинарски группай балха опыт. Цу семинарски группашка дешаш 146 хьехархо ва, шоашта юкъе 23 коммунисти 39 комсомолеци волаш. Шелковская яхача станице вlашагlъелла я юххьерча школашкарча хьехархошта йола ши семинар.

Коммунистически къахьегамца нах хьалкхебарах йолча марксистско-ленински теоре дешаш lомадеча семинарий пропагандисташта йола семинар я районе дика болх беш. Ер дешара шу доладеннача хана денз укх тайпара дешаш дувцаш занятеш яьй семинаре: «Социалистически декхараш кхоачашдарахи 1960-гlа боахама шу йистедоалаш де дезараши», «Коммунистически хьехамца нах хьалкхебар коммунизм хьалъяра цхьа дакъа да», «Советски патриотизмаи пролетарски интернационализмаи уйлашца нах хьалкхебар», «Дешара гlулакх производствана гаргаозар коммунистически хьехамца нах хьалкхебара лоархlамера принцип я», иштта кхыяраш.

Семинаре эггара дукхагlа йоакхо ю дешара гlулакх вахарца бувзам болаш леладарах дола дешаш lомадара. Пропагандисташта хlара беттбетта дlайовзийт районерча къахьегамхоша лаьцача социалистически яхьа итогаш. Хlаьта цар шоашка йоагlача аргlах школашкарча хьехархошта а дешархошта а дlайовзийт уж. Хlанз районе хьехархоша колхозий фермашка а колхозашта юкъерча мастерскешка а кхувл деша дагlа бераш. Школашка дешархошца касткаста вlашагlбетталу дикагlа бола производственникаш.

Коммунистически хьехамца нах хьалкхебарах йола тайп-тайпара лекцеш еш пропагандисташа къахьегамхошта. Укх тlехьарча биъ бетта цар районе йийшай 212 лекци, 700 беседа яьй. Къаьстта дикагlа из болх беш ба Шелковскойи, Старо-Щедринскии, Червленскии, жа кхоабача совхозерчеи школашкара хьехархой: нн. Тихомирова, Киреев, Савин, Гориков, Хавронина, Фудер, Айденцева, Шепляков, иштта кхыбараш. Цар масса хана сакъердаме лекцеш еш къахьегамхошта, лекцеши докладаши яьначул тlехьагlа дукхагlа йолча хана дешархоша концерташ а увттаду.

Хьехархой кадрашта политически дешар lомадар ларттlа вlаштlехьдаккхаро дикка тоабаьб Шелковской районерча школай болх. Соахкарчул 3,5 процент лакхденнад дешар хар. 100 процент кхоачашдаьд всеобуча закон а. Духхьал «дикеи» «тlех дикеи» оценкаш йолаш 70 дешархо ва районе.

Сунженски районерча дынах тешараща беча индивидуальни балха опыт а из шерра дlайоаржае езаш хилар а дийцад методически совета заседане. Укхаза белгалдаьккхар lилма-атеистически пропаганда лоархlамера форма из хилар, из болх беш бола агитатораши пропагандисташи кlоарггара теоретически знанеши вахара опыти йолаш хила безилга. Цул совгlа пропагандисташтеи агитатораштеи ха деза цу дынах тешарий культура, дешара боарам, вахара гlулакхаш. Уж долла хlамаш довзаш хилча дикагlа вlаштlехьдаргда дынах тешарий кортошкара боадо дlаяккха а уж сийрдача вахара новкъа баха а.

Из болх lалаьмате дика дlахьош ва ССКП Сунженски райкома пропагандаи агитацеи отдела зведующи н. Шапавалов. Цо баьча балхах дына боадона кlалхара хьаваьннав 15 сектант.

Иштта дика болх беш я Сунженски районерча атеиста кабинет. Цу кабинете дынах тешараштa дика чулоацам бола лекцеш еш, беседаш ю. Шоаш ца кхеташ дола дешаш хетта кабинете хьа а ух дынах тешараш. Цу гlулакхо къаьстта тешал ду атеистически пропаганда гlулакх районе дика вlаштlехьдаьккха хилар.

Цудухьа Грознерча партпросвещене Цlагlа вlашагlъеллача методически совето лаьрхlад Сунженски атеистий балха опыт а кхыйола лакхе белгалъяьха политически балха опыташ а шерра дlайоаржае.

ССКП райкомашеи юххьанцарча партийни организацешеи ларттlа доал де дезаш гlулакх да из.

Хь. БОКОВ,
ССКП Нохч-Гlалгlай обкомеи Грознерча горкомеи политпросвещене Цlен консультант.

100 жийна тӀехьа 125 Ӏаьхар кхебергба

Эрригача вай республике цӀи хеза, денгара-денга балха толамаш совдоахаш ва Шелковской района Ленина цӀерахча колхоза воккхагӀа вола жа Ӏу Иван Есимбаев. Ткъо шу хинна Ӏац цо из болх бу.

Юрта боахам сихха дегӀабоалабара Коммунистически партеи Советски правительстваи еча йоакхоно дегаш ура а оттадаь доккхий къахьегама толамаш даьхар дӀададахача шера Есимбаевеи цун гӀончаша Плаксин Василеи Есимбаева Еминатеи: Ӏулацарча хӀара бӀаь-бӀаь жийна тӀехьа 121 Ӏаьхар кхебир, хӀара устагӀанна тӀера 6 килограмм тха даьккхар. Цхьаккха а устагӀа тӀера ца боалийташ Ӏангара даьхар церрига жа. Диткъача тхана 4200 килограмм цӀаелар паччахьалкхенна.

— Жа Ӏуй балхацара керттера гӀулакх да, — йоах Есимбаева, — жа дика доажадар.

Ше жа доажадеш йола эррига цаьгӀе диъ даькъа йийкъай Есимбаева. Царех хӀара даькъа тӀа ялх-ялх ди доаккхийт жега. Цкъа жа даьжача даькъ тӀа уж юхадоаладе аргӀа кхачалехьа кхо кӀира доал, хӀаьта цу юкъагӀа цига керда буц тӀайоал. Ха во эттача хана, жа гаьна дӀа ца кхувлар духьа, гаргагӀарча даькъ тӀа доажаду уж.

Ӏай а, лоа кӀезига долаш ха хуле, арахьа доажаду жа, цхьабакъда, цул совгӀа Ӏуйрийнеи сайрийнеи йол ехк царна. Иштта кхоабаш хилча жа массаза а церсте хул.

ХӀанз Есимбаева бригаде чӀоагӀа бехктокхаме ха хьаэттай — жа дахка доладеннад. Хьалхарча кхаь дийнахьа бехкача 53 жийво 75 Ӏаьхар баьб. Ӏодаь Ӏоахарий цегӀ долаши унахцӀенеи да. Жа дахкара кампани дика чаккхьяккхара йизза кийчо яьй Есимбаева бригаде.

Мехка чухь а доазол цехьа а лелача гӀулакхех кхеташ ва жа Ӏу Есимбаев. Цкъа Ӏохайша дег тӀара къамаьлаш деш багӀаш, колхоза председатела нов. Малыхина хаьттар цунга:

— Иван, хӀанз хьона эггара дукхагӀа эшар фуд?

Есимбаева цунга дӀахьекхар ше жеца лелаеш йола гӀадж. Цу тӀа даь йоазув дар: «Машар — эггара дукхагӀа беза».

— Москве хиннача коммунистически болхлойи партей викалий Советщани ювцаш ветфельдшера нов. Саидова тхоашца къамаьл дича дег тӀа даьхка яздаь аз уж дешаш, — аьлар Есимбаева. — Сай къахьегамца айса а машар чӀоагӀбе йиш йолаш санна хетт сона, — тӀатехар цо.

Иштта дика кхеташ ва из юрта боахам сихха дегӀабоалабара наькъаш белгалдоахаш ССКП ЦК январски Пленума балхах а.

ССКП XXII съезда сийленца накъадахара 1961-ча шера кхоачашде цеза декхараш дийцад бригаде. Есимбаева бригадо тӀайийца декхар иштта да: хӀара бахкача бӀаь-бӀаь жийна тӀехьа 125 Ӏаьхар кхебелга, хӀара устагӀанна тӀера 6,5 килограмм тха доаккхилга, Ӏунал дӀа ца кхоачийташ цхьаккха устагӀа ца болийтилга.

— Иштта да ССКП ЦК январски Пленума решенешта тха бригадо луш дола жоп, — йоах Есимбаева.

В. ШЕВЧЕНКО.

ХЬАЛХЛЕ ЛЕЛАЮ ЗВЕНО

Грозненски района «Советская Россия» яхача колхозе бешамаш лелаеча бригаде звеньевая я Митаева Суса. Семилетка шоллагӀча шера план толамца кхоачашйир цун звено членаша. Цхьабакъда, шоаш даьхача толамех тоъам хулаш бац уж.

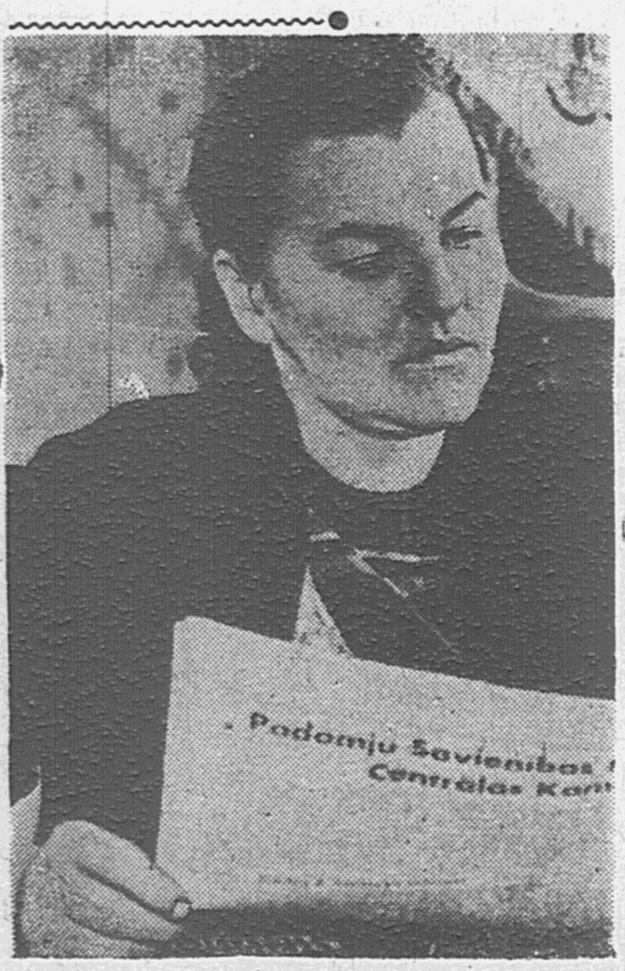
— Тха районе цаӀ-ах план кхоачашъе йиш я,— йоах Сусас,— дика бешамаш я, цунга хьежжа дика сомаш гулбе а йиш я. Из гӀулакх кхоачашдара гурахьа денз дӀадоладе деза балхаш.

Дукха ха йоаццаш бешамаш лелаеча бригаде бригадиралла хьожаваь балха вера Шелковской районера юртбоахама техникум йистеяьккха садовод-виноградарь Умаев Увайс.

Кхы а дикагӀа дӀаболабелар бригада болх. Гурахьа денз бешамашка кхо, иштта кхыйола органически минеральнии удобренеш ехк. Йокъаенна, совйола гаьнаш дӀаяьхай.

Укх шера сихха беррига сомаш чуйийца баьлар звено членаш. 30 гектара тӀара сомех хӀара гектара тӀара планах 30 центнер сомаш гулбезача цар гулбаьб 75 центнер сомаш.

Ж. МАХМАЕВ.

УЖ БА ССКП ЦК ПЛЕНУМЕ ХЬОКХАМЕ БАЬХАРАШ

Латвера дикагӀа йола доярка

Сигулдски района Райниса цӀерахча колхозерча цӀи хезача, орден лелаеча доярка Ванага Вероникас кхаь шера вӀаштТӀа 6 эзарнел совгӀа килограмм шура яьккхай хӀара Ӏаттагара. Из яр ССКП ЦК Пленуме Латве Компарте ЦК секретара нов. А. Я. Пельшеший доклада тӀа белгалъяьккхар.

ССКП XXII съезда сийна яхье яьннача Ванага Вероникас укх шера хӀара Ӏаттагара 6200 килограмм шура яккха декхар тӀаийцад.

Сурта тӀа: В. Ванага.
Л. Пантуса сурт.
ТАСС фотохроника.

Массане лоархӀаш а дукха везаш а ва Каргалински района «Красный пахарь» яхача колхоза № 2 йолча ферма жа Ӏу Отимисов Эмигильды. Дукха ха я цо жа леладу. ЧӀоагӀа къовсам лоаттабу Отимисова жена тӀера дукхагӀа тха даккхара, жа ца дойтара.

Укх шера кхы а дикагӀа болх а беш хӀара 100 жийна тӀехьара 125 Ӏаьхар хьалкхебе, хӀара устагӀанна тӀера 4,5 килограмм тха даккха керда социалистически декхараш тӀаийцад воккхагӀа волча жа Ӏуно. Уж декхараш ше кхоачашдергхиларах дог тийша ва Отимисов.

— Январски Пленумо белгалдаьккхад, жа дебадар чӀоагӀа лоархӀаме гӀулакх долга. Из болх кхетамца вӀаштӀехьбаккхара эррига торонаш оарцагӀйоахаргья оаха, — йоах нов. Отимисова.

Сурта тӀа: жа Ӏу Э. Отимисов.

С. ШЕРИПОВА сурт.

Дика хьувкъийтаргья хьажкӀаш

Укх шера 1000 гектара тӀа хьажкӀаш дӀае лаьрхӀад Грозненски района «Аргун» яхача колхоза къахьегамхоша. Царех 700 гектара тӀара хьажкӀаш ялатийна лаьрхӀа юв. ДӀадахача шера хьажкӀашта даьча агротехнически балхашта юкъе дукха кхоачамбоацараш хиннадале а 600 гектарах хӀаране тӀара 30,1 центнер хьажкӀаш чуийцай колхоза къахьегамхоша. Цар вӀаштӀехьдаьлар паччахьалкхенга 9 эзар центнер гаргга хьажкӀаш йохка а хьайбашта концентрированни доакъар Ӏалашде а.

Укх шера дерригача кхашка дӀаюврийолча хьажкӀех хӀара гектара тӀара 50 центнерал кӀезигагӀа йоацаш хьажкӀаш чуэца лаьрхӀад колхоза къахьегамхоша. ХьажкӀаш дукхагӀа чуэцара наькъаш дийца а дийца дикагӀа долча лаьттан участкашка уж дӀаюврийолаш чӀоагӀдаьд колхоза кулгалхоша. Кийчдаь а чӀоагӀдаь а да хьажкӀаш лелаерашта леррттӀа алапи лургдола гӀулакхаш. Царца да баьча балхах къахьегама денош яздарал совгӀа болх берашта укх боарамах хьажкӀаш лургхилар: хий дехкача лаьтта хӀара гектара тӀара 50 центнер хьажкӀаш хьалкхейичеи хий ца дехкача лаьтта 30 центнер кхейичеи, звено болхлошта цар хьалкхедаьча ялатех 10 процент лургда; планал совгӀа кхедаьча ялатех 25 процент лургда.

Укх шера хьажкӀаш дикагӀа хьувкъийтара къовсам лоаттабе лаьрхӀа ба колхозера къахьегамхой. Царех ва колхоза къаьна механизатор А. Рыжкин. Цо лаьрхӀад хий ца дехкача лаьтта 116 гектара тӀа дӀайийна хьажкӀаш дика хьувкъае. Трактористаша нн. Борщикова, Эльмурзаева, З. Хатуева, В. Хатуева хий дехкача лаьтташка дӀайийна хьажкӀаш хьувкъае лаьрхӀад. ХӀара трактористa тӀачӀоагӀдаьд 45—50 гектар хургдола лаьтта.

ХӀанз колхозе эрригаш а 14 хьажкӀаш лелаю звено вӀашагӀъеллай. Чуийнна кхашка моттигера а минеральни а удобренеш ехкаш я уж.

ДӀайолаеннай хьажкӀаш лелаерий занятеш. Квадратно-гнездовой хьисапе хьажкӀаш дӀаера, агротехника дика Ӏомаяра, вай республикерча хьалхара моттигаш лелаерий опыт Ӏомаяра партийни организацеи колхоза правленеи дика новкъостал ду занятешка ухарашта. Дукха ха йоаццаш колхоза председатела нов. Бачманова цу колхоза лаьтташка хьажкӀаш мишта лелае еза яхача темах лекци йийшай. ХӀаьта звеношта керте латтараша лаьрхӀад укх гаргарча деношка вай республике цӀи хеза хьажкӀаш лелаер А-С. Зармаев волча опыт Ӏомае баха.

ССКП XXII съезда сийна хьажкӀаш лелаераша хӀаране къаьстта социалистически декхараш тӀаийцад. Масала, механизатораша Плугатырева, Плахина лаьрхӀад хӀара гектара тӀара 65 центнер хьажкӀаш чуэца, механизатора Борщикова—60 центнер, цул совгӀа социалистически яхье а вийхав цо комсомолец нов. Эльмурзаев.

Мамогга дикагӀа хьажкӀаш хьувкъийтара шоай низ кхо ца беш къахьега лаьрхӀад «Аргун» яхача колхоза механизатораша.

И. САМОЙЛЕНКО,
Грозненски района «Аргун» яхача колхоза парткома секретарь.

Сийле хийла дикагӀбарий!

1960-ча шера хӀара Ӏаттагара 3000 килограмм а кхы дукхагӀа а шура яьккха шаьрача ядача районашкарча колхозий доаркаш:

	Килограммаща:
Е. Авилова — Шелковской района Сталина цӀерагӀа колхоз	4394
М. Романова — Грозненски района «Аргун» яха колхоз	3928
Т. Зубкова — Наурски района Ленина цӀерагӀа колхоз	3767
К. Тазбаева — Курчалоевски района Ленина цӀерагӀа колхоз	3765
Л. Магазейщикова — Шелковской района Сталина цӀерагӀа колхоз	3717
В. Дзеранов — Сунженски района XIX партсъезда цӀерагӀа колхоз	3579
З. Кузнецова —Шелковской района Сталина цӀерагӀа колхоз	3576
П. Гайсумова —Наурски района Ленина цӀерагӀа колхоз	3516
А. Алькина — Сунженски района XIX партсъезда цӀерагӀа колхоз	3508
В. Калмыкова —Шелковской района Сталина цӀерагӀа колхоз	3498
М. Семенова — Сунженски района XIX партсъезда цӀерагӀа колхоз	3496
Р. Романова — Грозненски района «Аргун» яха колхоз	3441
М. Салаватова — Шелковской района Кирова цӀерагӀа колхоз	3439
А. Ковтюх — Каргалински района «Красный пахарь» яха колхоз	3431
Л. Колесникова — Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоз	3428
Е. Молдован — Шелковской района Сталина цӀерагӀа колхоз	3396
А. Звягинцева — Сунженски района XIX партсъезда цӀерагӀа колхоз	3352
Н. Миладзе — Сунженски района XIX партсъезда цӀерагӀа колхоз	3350
М. Конотопенко — Грозненски района «Аргун» яха колхоз	3301
А. Андрюнькина — Шелковской района Сталина цӀерагӀа колхоз	3280
М. Холомей — Каргалински района «Красный пахарь» яха колхоз	3252
В. Фоменко — Грозненски района 1 Мая цӀерагӀа колхоз	3249
К. Богомольская — Грозненски района 1 Мая цӀерагӀа колхоз	3236
З. Лукманова — Наурски района Ленина цӀерагӀа колхоз	3222
А. Алешичкина— Шелковской района Сталина цӀерагӀа колхоз	3219
А. Зверева — Грозненски района 1 Мая цӀерагӀа колхоз	3198
А. Тищенко — Шелковской района «Коминтерн» яха колхоз	3185
Д. Вербицкая — Сунженски района Цӏеча Эскара цӀерагӀа колхоз	3182
В. Косинова — Шелковской района Сталина цӀерагӀа колхоз	3169
Л. Шпилева — Каргалински района «Красный пахарь» яха колхоз	3155
А. Савенко — Каргалински района «Красный пахарь» яха колхоз	3145
М. Битарова — Сунженски района XIX партсъезда цӀерагӀа колхоз	3139
А. Паразян — Сунженски района Цӏеча Эскара цӀерагӀа колхоз	3135
Н. Станкевич — Сунженски района XX партсъезда цӀерагӀа колхоз	3120
Т. Курышева — Шелковской района Сталина цӀерагӀа колхоз	3115
К. Авилова — Шелковской района «Коминтерн» яха колхоз	3114
А. Белан —Грозненски района 1 Мая цӀерагӀа колхоз	3097
Е. Иванова — Шелковской района Сталина цӀерагӀа колхоз	3090
О. Исаева — Шелковской района Сталина цӀерагӀа колхоз	3085
Н. Шенцева — Наурски района Ленина цӀерагӀа колхоз	3085
Г. Нагуманова — Каргалински района «Красный пахарь» яха колхоз	3080
А. Пузина — Грозненски района 1 Мая цӀерагӀа колхоз	3073
И. Налимова —Шелковской района Сталина цӀерагӀа колхоз	3068
Е. Гребенюк — Грозненски района 1 Мая цӀерагӀа колхоз	3064
Ю. Игнатенко — Грозненски района 1 Мая цӀерагӀа колхоз	3059
Р. Мусина — Шелковской района Сталина цӀерагӀа колхоз	3057
М. Кудашева — Каргалински района «Красный пахарь» яха колхоз	3050
Е. Юмакаева — Шелковской района Сталина цӀерагӀа колхоз	3047
Н. Кедина — Грозненски района 1 Мая цӀерагӀа колхоз	3045
М. Быча — Сунженски района XIX партсъезда цӀерагӀа колхоз	3044
О. Фролова — Шелковской района Сталина цӀерагӀа колхоз	3043
Т. Кугаевских — Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоз	3028
И. Сигарева — Сунженски района XIX партсъезда цӀерагӀа колхоз	3022
В. Темербекова — Сунженски района XIX партсъезда цӀерагӀа колхоз	3019
Е. Самусевич — Сунженски района «Красный пахарь» яха колхоз	3016
А. Суюндукова — Шелковской района Сталина цӀерагӀа колхоз	3009
П. Калатаева — Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоз	3004
Е. Плиева — Сунженски района XIX партсъезда цӀерагӀа колхоз	3000

1960-ча шера хӀара Ӏаттагара 1510 килограмм а кхы дукхагӀа а шура яьккха лоаман районашкарча колхозий доаркаш:

Е. Гигиева — Веденски района XX партсъезда цӀерагӀа колхоз	2180
С. Хачароева — Первомайски района Орджоникидзе цӀерагӀа колхоз	1923
Т. Кадырова —Веденски района К. Маркса цӀерагӀа колхоз	1920
Б. Саралиева — Саясановски района Орджоникидзе цӀерагӀа колхоз	1804
Д. Чадаева — Саясановски района Орджоникидзе цӀерагӀа колхоз	1800
М. Падалаева — Веденски района XX партсъезда цӀерагӀа колхоз	1747
Л. Хамхоева — Первомайски района Орджоникидзе цӀерагӀа колхоз	1722
Х. Долакова — Первомайски района Орджоникидзе цӀерагӀа колхоз	1625
У. Магомадова — Веденски района К. Маркса цӀерагӀа колхоз	1620
Х. Пошева — Первомайски района «Дружба» яха колхоз	1597
А. Душиева —Веденски района Кирова цӀерагӀа колхоз	1510

1960-ча шера хӀара Ӏаттагара 3037 килограмм а кхы дукхагӀа а шура яьккха республика совхозашкара дикагӀа бола доаркаш:

М. Арсемикова — «Красноармейский» совхоз	4406
Л. Барахоева — «Назрановский» совхоз	4314
З. Солтаева — «Надтеречный» совхоз	3733
П. Рябий — № 1 йола шурий совхоз	3565
Е. Торопи — «Терский» совхоз	3525
Е. Бойченко — «Терский» совхоз	3441
Д. Джемалдаев — № 1 йола шурий совхоз	3418
М. Измахмаева — «Горячеисточненский» совхоз	3394
М. Мартынова — № 1 йола шурий совхоз	3374
Е. Еременко— «Горячеисточненский» совхоз	3353
А. Гречко — «Горячеисточненский» совхоз	3333
П. Гмырина — «Терский» совхоз	3318
К. Борисова — «Горячеисточненский» совхоз	3315
М. Бобырева — «Грозненский» совхоз	3302
Л. Симонова — «Терский» совхоз	3295
М. Таратухина — «Терский» совхоз	3275
З. Шахидова — «Джалка» яха совхоз	3258
Т. Хамидова — «Горячеисточненский» совхоз	3254
К. Дужуева —№ 1 йола шурий совхоз	3217
З. Самбулатова — «Горячеисточненский» совхоз	3215
И. Лобазанова — «Терский» совхоз	3199
П. Фарафонова — «Терский» совхоз	3189
Х. Салгиреева — «Грозненский» совхоз	3143
А. Люмиева — «Горячеисточненский» совхоз	3140
В. Горковенко — № 1 йола шурий совхоз	3133
А. Акбулатова — «Горец» яха совхоз	3125
А. Зантова — «Грозненский» совхоз	3118
М. Гружевская — «Старо-Юртовский» совхоз	3117
Х. Некдарова — «Надтеречный» совхоз	3107
З. Ахмадова — № 1 йола шурий совхоз	3085
Э. Осинкина — «Терский» совхоз	3078
М. Цельо — «Терский» совхоз	3063
З. Галаева — «Ингушский» совхоз	3057
М. Хаджиева — 1 йола шурий совхоз	3037

ХЬАЖКӀАШ КХЫ А ДУКХАГӀА ЯХАРА ТӀЕХЬА

ВорхӀ шера план ханал хьалха кхоачашъяра къовсам а лоаттабеш, 1960 шера дикка толамаш даьхар Нохч-ГӀалгӀай республикерча хьажкӀаш лелаераша. БӀарчча районаш я дукхача лаьттан тӀа планах лаьрхӀа хинначул дукхагӀа хьажкӀаш хьувкъаяь. Фуалъяьха хьажкӀаш лоархӀаш Урус-Мартановски районе 32 центнер, Сунженски районе 30 центнер гаргга, Грозненски районе 25,5 центнер яьккхай хӀара гектара тӀара. Грозненски района № 15 йолча совхозе 538 гектарах хӀаране тӀара 33,8 центнер яьккхай. ХьажкӀаш хьувкъара даькъе лаьрхӀа хинна план эррригача республике а кхоачашйир, хӀара гектара тӀара лоадама хӀама ца эшшаш шозза дукхагӀа хьажкӀаш яьхар.

Къаьстта дика толамаш даьхад республике хьалха латтача хьажкӀаш лелаераша. Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза механизированни звено звеньевойс Ахматов Вахас 100 гектарах хӀаране тӀара 62 центнер хьажкӀаш кхеяьй, № 15 йолча Грозненски совхоза механизированни эвено звеньевойс Альбеков Хаважа 100 гектарах хӀаране тӀара 405 центнер моша хьажкӀаш а йоахкаш дола сийна гӀад даьккхар.

Кхыметтел лоаман районашка а дукххача звеноша 30 центнерал совгӀа хьажкӀаш кхеяьй хӀара гектара тӀара. Саясановски района Орджоникидзе цӀерахча колхоза звеньевойс Малахаджиева 42 центнер фуалъяьхача хьажкӀийи. Ножай-Юртовски района Шерипова цӀерахча колхоза звеньевойс Абдулрешидова 880 центнер мошача доакъареи даьккхад гектара тӀара.

Эггара дукхагӀа хьийкъай хьажкӀаш лаьтташ а климат а дикагӀа долча шаьрача дадача боахамий звеной. Наьсарен района «Октябра 40 шу» яхача совхоза звеньеваяс Кусиева Зайдата ше леладеча лаьтта хӀара гектара тӀара фуалъяьхача хьажкӀий 108,5 центнери цу совхозерча звеньевойша Долгиев Рашидеи Гелисханов Макшарипеи — 45 центнери яьккхар. «Назрановский» совхоза механизированни звеной звеньевойша Мальсагов Ӏусманеи Костоев Ӏумареи 95 гектарах хӀаране тӀара 45 центнер хьажкӀаш кхейир. МагӀалбика района «Ингушский» совхоза механизированни звеной звеньевойша Котиева, Хидирова, Балоева, Батыжева 80—100 гектар долча лаьтташ тӀа 300—400 центнер моша доакъар даьккхар хӀара гектара тӀара.

Эггара дукхагӀа — 141,8 центнер хӀара гектара тӀара хьажкӀаш яьхар Шалински района «Джалка» яхача совхоза звеньевойс Зармаев Абдул-Саида.

Цу белгалъяьхача звеноша дика хьахьокх, ялатийна а доакъарийна а хьажкӀаш санна хьувкъаш кхы культура ца хилар. ШоллагӀча оагӀорахьара, цу дикагӀа барий опыто хьахьокх ялат а доакъар а алсам даккхара вайга дукха торонаш хилар. Берригa хьажкӀаш лелаераш цу дикагӀа барашта тӀехьаккхебелга — иштта ца хӀанз хьалхашка латта декхар.

Цхьабакъда, къаьст-къаьстача районашкеи боахамашкеи массане болх тоабара йоакхо а ца еш, кулгалхошеи специалистшеи эррига терко тӀаухийт цхьаццаболча дикагӀа болх беча наха, царех хьежоргаш а деш. Масала, «Октябра 40 шу» яхача совхоза (директор нов. Хаматханов) звеньеваяс Кусиевас укх тӀеххьарча шин шера 100 центнерал совгӀа фуалъяьха хьажкӀаш йоах хӀара гектара тӀара, хӀаьта эрригача совхозе цу юкъа 11,2—13,5 центнер мара яьхаяц. «Назрановский» яхача совхозе (директор нов. Воробьев) 14,9 центнери «Ингушский» совхозе (директор нов. Бирюков) 14,4 центнери мара яьхаяц гектара тӀара фуалъяьха хьажкӀаш.

ДикагӀа барий толамашa бӀаргаш а кхоаладаь, бӀарга ца гучоа тара да цу совхозий кулгалхоштеи специалистшеи шоай кхоачамбоацараш. ХьажкӀаш дӀаювш дола лаьтташ во кийчдаьд Наьсарен районерча совхозаша, дӀадийна фу дика хиннадац «Ингушский» совхозе, агротехника кхыйола бокъонаш а телхаяьй.

Сунженски районе цигарча «Победа» яхача колхозо (колхоза председатель нов. Емельянов) 322 гектарах хӀара гектара тӀара 61,3 центнер фуалъяьха хьажкӀаш яьхача метте, юкъера лаьрхӀача шозза кӀезигагӀа хӀана яьхай? МагӀалбика района «Кавказ» яхача колхозо хӀара гектара тӀара 20 центнер яьккхача метте, «Ингушский» совхозо кхоачаш 15 центнер а хӀана яьккхаяц?

Лаьтта во да, ха во эттай, яхаш, бахьанаш доах боахамех цог ца лазаш болча кулгалхоша. Цхьабакъда, лакхехьа доаладаьча масалаша хьахьокх ха во эттача 1959-ча шера а дӀайийначa хьажкӀий йоакхо яьрий уж дика хьийкъалга. Эттача ханага диллача массанахьа а дика хилар 1960 шу, цхьабакъда, хьажкӀаш чӀогӀа бе-башха хьийкъар.

Пулакх довзаш хилари къа дика хьегари да балха толам боаккхар. Опыт ме Ӏов, агротехника ме Ӏомаю, хьажкӀашца деча балхашта механизаци ме ю дикагӀа хьувкъ из культура. Нагахьа санна 1958-ча шера республике дӀайийнача эррригача хьажкӀех 41 процент мара квадратно-гнездовой хьисапе йийнаеце, 1960-ча шера цу хьисапе дӀайийнай 78 процент. ХӀаьта а Наьсарен районе-м 29 процент мара хьажкӀаш дӀаензар цу хьисапе. 1958-ча шера республике 58 процент мара ца йийнача метте, 1960-ча шера лоадама хӀама ца эшаш эррига хьажкӀаш а сортах долча фуца дӀайийр.

Республика хьайбай боахам ворхӀ шера плано маяххара цегӀабоалабара а, дулх, шура, кхыйола хьайбай продукташ дукхагӀа яхара а кхы а совгӀа яханза яргъяц хьажкӀаш. Юртбоахама деррига доакъош, къаьстта хьайбай боахам сихха дегӀабоалабе низ кхоачаргболаш культура я хьажкӀаш.

ДикагӀа хьувкъийтарца а дукхагӀа дӀаерца а — цу шинна а наькъаца ебае еза вай республике хьажкӀаш. Оахаш долча лаьттах 25 процент гаргга мара дац хӀанз вай республике хьажкӀаш дӀаювш дар. Шурийна-дулха лаьрхӀа хьайбай боахам дегӀабоалабе безача республике из геттара кӀезига да. Кхы а дукхагӀа лер тӀа доацаш да доакъарийна дӀаювча культурашта юкъе 28 процент мара хьажкӀаш ца хилар. Кхыметтел хьажкӀаш массаза геттара дика хьувкъача моттигашка а кӀезига юв уж. Масала, «Ингушский» совхозе оахача дерригача лаьттах 24 процент мара дац хьажкӀаш дӀайийнар.

Цу цифраша хьахьокх, ялат а хьайбашта доакъар а дукхагӀа даккхара хьажкӀий геттара боккха лоархӀам хилар кхета ца делга. ХьажкӀаш дӀаера меттел, дуккха а кӀезигагӀа доакъар луш а кхашка оасар дебадеш а йола суданка яха буц дӀаюв дукххача боахамаша.

ХьажкӀаш кӀезигагӀа дӀае гӀерт цхьаццайола совхозаш. Уж кӀезигагӀа дӀаер духьа цар дуккха а тӀеххоачашъю гурахьа дӀадувш дола ялаташ дӀадера план. Гурахьа дувча ялаташта гӀулакх кӀезигагӀа це деза. Гурахьа дӀадеи хьатӀадоагӀача шера аьхки чуэцеи мара дезац из. ХӀаьта хьажкӀашца къа дукхагӀа хьега деза. Из гӀулакх бахьан долаш гурахьа дув ялаташ планал совгӀа 22500 гектар дӀадийнад вай республике укх дӀаяхача гурахьа.

Гурахьа дӀадийна цхьаццадола ялаташ бӀаьстан юххье сийнача доакъарийна хьакха а хьекха, ханнахьа хьажкӀаш юха дӀайийча пайданагӀа хилар гучадаьннад баьча лоархӀамах. Иштта дӀайийна хьажкӀаш вай мехка, мошача доакъарийна мега ца Ӏеш, кхача а кхач.

16 центнер гектара тӀара йоала гурахьа дӀайийна культураш ялатийна лаьрхӀа чуийцача, деррига ча дуадича а, гектара тӀара 2250 доакъарий единица йоал. Нагахьа санна из доакъарийна хьекхача гектара тӀара 80 центнер моша доакъар а цул совгӀа 250 центнер хьажкӀий гӀадамаш а доал. Цох хул 50 центнер шура лургйола 5500 доакъарий единица.

Иштта пайданагӀа да гектара тӀара 1000—1300 доакъарий единица мара ца лу цхьан шера баьцаш а ца ювш, кхозза дукхагӀа доакъар луш йола хьажкӀаш дӀайийча. Цхьан шера баьцаши кӀезига хьувкъа кхы культураши кӀезигагӀа а ювш царна меттели гурахьа дӀадийна ялаташ бӀаьсти доакъарийна хьакха а хьокхаш, мукъадаьннача лаьтташ тӀеи хьажкӀаш дӀаеро укх шерре а дикка совдоахаргда хьажкӀаш юв лаьтташ.

Семилетка чакхйоаллаш вай республике дикка совдала деза хьажкӀаш дӀаювш дола лаьтта. Эрригача республике оахача лаьттах кхоалагӀа дакъеи шаьрача моттигашка аханел кӀезигагӀа доацаши хила деза из. ХьажкӀаш ювш дола лаьтта дикка совдоаккхаргда хьалха хьайоала культураш чуийцачул тӀехьагӀа, мукъадаьннача лаьтта уж дӀаеро а. Дуккха доакъар хулийтаргдола лоархӀаме гӀулакх да из.

ХьажкӀаш дукхагӀа яхара керттера никъ ба уж дика хьувкъаяр. Юкъюкъерча дикагӀа болча къахьегамхошеи къаьст-къаьстача боахамашеи лакхара хьувкъамаш доахе а, массаза а массанахьа а дика хьувкъае торо йоллаше а, эррригача республике хьажкӀаш кӀезига хьувкъ.

Эшшача тайпара агротехнически хьалаш а лоаттадеш эрригача культурашта республика сортоиспытательни участкашка 1955-ча шера денз 1960-ча шерага кхаччалца даьча тохкамех гучадаьннар иштта да: гурахьа дӀадув кӀа — 40 центнер, мукх 47 центнер, хьажкӀаш 99,7 центнер яьннай гектара тӀара. Цу эрригача участкашка гучадаьннад, Тиркал дехьара районаш дӀаяьлча, вай республике массанахьа, моллагӀа хьалаш эттача а, ка болча ялател 2—3-зза дукхагӀа хьажкӀаш хьувкъаш хилар. ЛерттӀа къахьегилга мара кхы хӀама дац эшар. ХьажкӀашта къа дукха хьега деза, цхьабакъда, бекхам а бу цар иштта къахьийгарий дог Ӏобадеш. Из бакъду дикагӀа барий толамаша.

1961-ча шера хьажкӀаш хьувкъийтара де дезар фуд? ХьажкӀаш хьувкъийтара деча балхашта бӀаьсти яларга хьежаш багӀа боахамий кулгалхойи хьажкӀаш лелаераши нийса бац. Цу гӀулакха Ӏа дӀадахийта йиш яц. Техника, дӀаде фу кийчдара, мамогга дукхагӀа удобренеш кхашка дӀаяхьара, хьажкӀаш лелае звеной членаш Ӏомабара пайда эца беза Ӏай. Звеной членашца еча занятешка колхозийи совхозийи агрономаша, хьатӀайоагӀача хана хургдоацаш бокъонца къоастаде деза болх вӀаштӀехьбаккхараи агротехника бокъонаш кхоачашъяраи соахка дийнна гӀалаташи кхоачамбоацараши. Дика Ӏомае еза квадратно-гнездовой хьисапе хьажкӀаш дӀаера техника.

ДӀадахача шера дуккхача боахамашка, къаьстта Наьсарен районе, квадраташ нийса ца хилар бахьан долаш машинаца балхаш де йиш а йоацаш, дукха кара къахьега дийзар, цудухьа дуккхача моттигашка механизированни звенош ехар. Квадраташ нийса ца хилара керттера бахьан да техника хьажкӀаш дӀаювш боахкарашта дика ца хар.

Цу доллача хӀаман хьисап а даь, шоай говзал лакхъеш ба дикагӀа бола хьажкӀаш лелаераш. Масала, звеньевойс Зармаева укх тӀеххьарча шера трактор Ӏомаяьй. 20 гектара тӀа меттел, цо 1960-ча шера 100 гектара тӀа бир болх. 1961-ча шера ший вешийца 100 гектара тӀа болх бе декхар тӀаийцад цо, кара къахьегилга юкъе а ца дахьаш. Иштта говзали опыти хиларо новкъостал ду балха овсарле лакхъе а дукхагӀа продукци арахеца а.

1960-ча шера «Джалка» яхача совхозе хьажкӀий центнерага дӀабахамах 28 соми 49 кепиги бар, хӀаьта Зармаева звено — 9 соми 42 кепиги мара бацар.

Дукха боахамаш да республике 1961-ча шера дӀаюврийолча хьажкӀий фу вӀаштӀехьадоацаш. Боарам боацаш тӀаьда да дукхагӀа долча боахамашкара фу. «Ингушский» совхозе кхоачам хиллал дац дӀаде хьажкӀий фу. Цхьаццадолча боахамашкара фу дикача сортах доацаш да. ХьажкӀаш лелаеча звеной членаша сихха из гӀулакх вӀаштӀехьдаккха деза, агрономий доалаца дикагӀа йола хьажкӀаш харжа а хержа хьакъоастае, эшшача боарамагӀа йокъае еза.

15-ча январе денз кхашка удобренеш яхкара месячник кхайкадаьд комсомола обкомо. Из гӀулакх хьинарийца хьаллаца деза беррригача хьажкӀаш лелаераша. Кхы мел йолча культурел дикагӀа бекхам бу хьажкӀаша шоашта даьча гӀулакха. ДикагӀа долча лаьтташ тӀа а, фу дика долаш а, шортта удобренеш ехка а дӀае еза хьажкӀаш. Кхашка удобренеш яхкара болх геттара во лелабу МагӀалбикеи Наьсарени районашка.

Сеялкашта, культиваторашта, хьажкӀаш чуэцача комбайнашта ремонт елга а хьажкӀаш лелаерий декхар да. Цу тайпара дукха балхаш да хьажкӀаш дика хьувкъийтара Ӏай де дезаш.

Шерагара-шерага дукхагӀа хул вай республике лоадама кара къа а ца хьегаш дуккхача лаьтта дика хьажкӀаш кхееш йола механизированни звенош. Цхьабакъда, уж звенош вайцига хӀанз а кӀезига я. Наьсарен района «Октябра 40 шу» яхача совхозе а иштта кхыча боахамашка а моттигаш хиннай хьажкӀий кхаш хоаддадаь звеношка дӀа ца луш. Болх дика бер малув, во бер малув ховргдоацаш, цу тайпара лелабеча балхах беркат кӀезига доал.

ДикагӀа бола механизатораш юкъе а болаш вӀашагӀъехкача звеношка вӀаштӀехьбаккха беза хьажкӀаш лелаяра болх. ХьажкӀашцарча дерригача балхашта укх шерре а механизаци е торо я вай республике.

И. ФЕДОТОВ,
юрта боахама министерства керттера агроном.

Доазол дехьара

Президента Кеннеде пресс-конференци

ВАШИНГТОН, 2 февраль. (ТАСС). Селхан саррахьа ший аргIагIа хиннача пресс-конференце США президента Кеннеде дIакхайкадир, эскаре гIулакх деш болча наьха дезалашта доазол дехьа баха мукъа ца луш дола, хIанз дукха ха йоацаш юкъедоаладаь гIулакхаш, оборона министерство къоастаде доагIа хIамаш къоастадаь маяьлле а дIадоахаргда, аьнна. ТIема персонала еча расходий эквивалентни кхомбара гIулакхаш къоастаде мегаьд оборона министра Макнамара, аьлар США президента, цудухьа доллара мах лорабе вай кийча ца хилар дац цу хувцамо хьахьокхар. Эскарца гIулакх деш болча наьха дезалий хьакъехьа хьалхарча правительства директиваш цIенъяь дIайоахаш хилар дий цу заявлене яхар, аьнна, даьча хаттара, из бакъдеш жоп делар Кеннеде.

Бе болх ца хилар дуккагIа йолча районашка, белггала, Кентукки, Иллинойс, Малхбузехьара Вирджиния, Пенсильвания яхача штаташка кхачан хIамаш дIанийсъяра экспериментальни проекташ оттаергйолаш я, аьнна а, иштта дIакхайкадир Кеннеде.

Цул тIехьагIа Кеннеде жопаш тийлар ВIашагIкхийттача Штатий арахьарча а чурча а гIулакхий хьакъехьа кепайоазон викалаша даьча дуккхача хаттарашта.

ХIанз дунен халкъашта юкъе латтача гIулакхий хьакъехьа цхьан корреспонденто даьча хаттара жоп а луш, Кеннеде аьлар, хIанз укх сахьате уж гIулакхаш соахка гурахьа хинначул вогIа да, аьнна. ВIашагIкхийтта Штаташ юкъе яхача цхьаццайолча критически районашка гIулакхаш вай толе ма лелий ала йиш а яц шийга, аьлар цо. Цунах хетта Кеннеде кертагIдаьхар Лаосера критически гIулакхаши Конгора хьал вогIа хилари. Кеннеде дувцачунга диллача, США кхерамзле иштта телхаеш да Кубе Кастро Iаьдал чIоагIдалар а. Конгореи Лаосереи США посолаш хIанззехьа а Вашингтоне консультаци еш а ба, хIаьта хьатIадоагIача кIирах США Москвера посол а царех дIакхетаргва, аьнна, хоам бир Кеннеде.

Критически хьал эттача ерригача районашка малагIа политика лелае еза яха дош цIендаь дувцаш да вай, аьлар президента. Къаьстта чIоагIа терко еш дувцаш да Конго хьакъехьара доши иштта цу мехкара гIулакхаш кхы а нонагIа ца талхийтара фу дича бакъахьа хургдарте яха доши.

Бокъонца эскарца гIулакх деш бола эпсараш, шоаш нахаца деча къамаьлашца, правительствана хетар хьаллоацаш хила беза, яхаш, правительства яь заявлени йоашхилга дийхар Кеннедегара цхьан корреспонденто. Нагахьа санна лаккхача гIулакха тIа латтача тIема деятело, арахьарча политиках а, кхыметтел тIема политиках а хьекхалуш къамаьлаш деш хилча, аьлар президента, сона хетаргахьа, цо цу ший къамаьлаца дувцар правительствана хетар да, аьнна, хета доагIа доазол дехьарча наха а мехкашта а.

США президент раьза хургва, нагахьа санна март бетта ООН-а Генеральни Ассамблея сессе хьо воагIе хьоца вIашагIкхета, аьнна, Н. С. Хрущевга США ООН-ерча викало Стивенсона баь хоам хьа дагара бий, аьнна, шийга дIахо хаьттача Кеннеде ше из дош Стивенсонаца дийцадац, аьлар.

Г-н Хрущев ВIашагIкхийттача Штаташка воагIаргва е воагIаргвац яхача дешах сона цхьаккха а хIама хац, аьлар США президента. Из ВIашагIкхийттача Штаташка ва безам болаш хиларах хьоадаь цхьаккха а хIама хиннадац. Цудухьа цунца вIашагIкхетара планашта сабар дича бакъахьа хургдар мотт сона, нийсагIа хургда, из укхаза ва безам болаш ва е вац, цо ше хьахайттал-ца цу деша сабар дича.

Пресс-конференци йолча хана Кеннеде дIакхайкадир, Эйзенхауэра тIема даькъерча планашта критика е а, уж планаш хувца а безам болаш вац ше, США оборона хIанзара планаши уж кхоачашъяра лаьрхIа низаши вIаши нийслуш дий-теш яхача деша мах баь баллалца, аьнна. Цхьабакъда, аьлар президента, хьал цIенхашта доалаш-м латт. Цудухьа вай уйла е еза, вай хIанзара низ, алхха унзарлен ядерни тIема низ хинна а ца Iеш, цхьан меттера тIом лелабара кхоачамболаш бий. ХIанз воашта тIалаттача декхараша дIадеххача хьал тIа хила гIертилга да из, аьнна, белгалдаьккхар президента.

Мехкарча хьалах йолча хьа послане тIа цIераш яьхача критически районашца Берлини Германеи ца хилар цигара хьал хувцадалари цу хьала лоархIам эргбалари лархIа мегаргдий, аьнна, шийга хаьттача, президента аьлар: мичара, сона хетар а, хIаьта, сона хетачох, ВIашагIкхийттача Штатий правительствана хетар а — ужаш хьалхагIа хиннача правительствона хийттараш а да — хувца ца луш дусаш да. Берлина хьакъехьара вай уйла хувцаеннаяц.

ВIашагIкхийттача Штатий экономически хьалах дукха хаттараш дир президентага. Ше тийннача жопашца Кеннеде белгалдаьккхар, бе болх боацаш 5,5 миллион саг хилари американски промышленноста балха низах онда дакъа пайда ца эцаш хилари бокъонца къоастаде дезаш тIалатта дешаш хилар.

США президента иштта дIакхайкадир доллар дайдалийта лерхIаш яц правительство, аьнна.

Яссыада яхача островера суд

СТАМБУЛ, 3 февраль. (ТАСС). Яссыада яхача острове дIахо а еш латт дIаяьккхача Баяра — Мендереса клико йолаяь суд. Тахан дувца доладаьд судо эггара лоархIамерчарех дола дош — правительствана духьала демонстраци еш болча студенташта топаш а етташ, дIадахача шера бIаьстан юххье Стамбулеи Анкареи хиннача гIулакхий хьакъехьара дош. Ховшшехьа нах боабайтарах бехке веш 117 саг вагIа суде, царна юкъе ва хьалха хинна президент Баяр, хьалха хинна премьер-министр Мендерес, правительства членаш. Нах боабе аьнна денна приказ кхоачашдаьрех бола дуккха полицейскеш ба бехке бераш-та юкъе.

Уж бехке беш баьча соцам тIа дех Баяра, Мендереса, зуламанна юкъе хиннача кхычарна топаш тоха судамаш яр.

Суде юха а кердадаьлар дIадахача шера 28 апреле, эзараш бола Стамбульски университета студенташ Мендереса Iаьдала духьаларча къовсама гIийттача хана хинна гIулакхаш. Уж улицашка арабаьнна хиннаб халкъа кортамукъале ялар а Мендерес отставке вахар а дехаш. Доккхий полицейски низаш духьалдаьхад правительства демонстранташта. Студенташтеи полиценеи юкъе дов хиларах массехк саг вийнав, 20 совгIа волча сага човнаш яьй. ШоллагIча дийнахьа Стамбула студенташ хьаллоацаш хиннаб Анкарера университета студенташ... Студенташ духьалбалар бахьан долаш хиннай тIема переворот, дIадаьккхад Мендереса диктаторски Iаьдал. Цу гIулакхага суд хьажар турецки общественноста чIоагIа уйла тIайодаш да.

ТIанкI аьнна хьалйиза я суда зал, укхаза баьккаб масса тайпа нах. Къаьстта дукха ба зале дукха ха йоацаш хиннача событешка дакъа лоацаш хинна студенташ.

Бехке беш баь соцам Iобешарца дувца доладелар дош. 80 листа тIа язбаьча цо дувц хьалхагIа Турце доал деш хиннача клика даьча зуламерча гIулакхех.

НАТО-й йоккха маневраш

БОНН, 3 февраль. (ТАСС). Кхоана шоллагIа февраль да яхаш, тховсара йоккхий Iан маневраш йолаяьй Малхбузен Германе къулбехьа. Цу юкъе дакъа лоацаш ва 60.000 американски, малхбузенгермански, французски салте. Цу эскарий керттера низ лоархIаш я ворхIлагIа американски арми. Кепайоазоно беча хоамах, танкови эскараш, артиллери, авиаци юкъейолаш йола уж маневраш бархIлагIа февраль тIакхаччалца хургйолаш я. Графенвер яхача района полигоне тIема снарядаш кхувса лерхI. Малхбузен Германера американски эскараш кийча дий а НАТО-га гIолла болча союзникий эскарашца цхьана цар тIом мишта бергба а хьажар духьа еш я маневраш.

Галвао переговораш еш ва

ПАРИЖ, 2 февраль. (ТАСС). «Санта Мария» яха лайнер Ресифи яхача портана 3 миль мара гаьна йоацаш латт, яхаш хоам бу кхыча мехкашкарча информационни агентстваша.

Пассажираш тIера Iобаха а, эшачунца кема Iалашде а порта чу дIачувахарах бразильски Iаьдала викалашца переговораш еш ва лайнера капитан Галвао.

Из кема доалахьа дола португальски компани «Санта Мария» Ресифе социалайта гIерташ я. Цу компане хьашташ Iалащдеш волча адвокато форда суде гIолла Ресифега иск кхайкаяьй. Судо могаяьй компане иск. Цхьабакъда, Галвао бокъо я 10 ди далалехьа суда решени юха ювцийта.

Капитана Галваос бразильски кепайоазон викалашка дIаеннай заявлени. Цу тIа йоах, кема хьалаьцача португальски патриотий подвиго хьахьекхад Салазара режим эсала хилар а Португале революционни преобразованеш хиннилга а. «Тхо долчча бесса аьлча португальски а, иштта испански а диктатурашца тIом хьоабаь да».

Iарбий мехкаша баь соцам

БАГДАД, 2 февраль. (ТАСС). Укхаза вIашагIкхийттача Iарбий мехкий Лига Совета дийца даьккхад дувца оттадаьрех хьалхара алжирски дош, хIаьта соцам а баьб Ханна йолча Алжирски Республика правительствана материальнии моральнии новкъостал де а герз тела а, аьнна.

Азеи Африкаи мехкашца а доттагIал долча кхыча паччахьалкхенашца а цхьана къахьегаш хила еза Iарбий паччахьалкхенаш алжирски деша хьакъехьа ООН-а яь решенеш кхоачашъяра гIулакха, йоах соцам тIа.

ДIахо, йоах соцам тIа, шоай мехкашка кхыча мехкий тIема базаш йолаш йолча паччахьалкхенаша массадолча хIамашца новкъарле е еза цу базашкара Алжирера французски эскараш Iалашдара. Цу тайппара чIоагIа духьалъяла декхарийла я уж Алжирана духьала лоаттабеча тIем тIа Францена новкъостал деш йолча паччахьалкхенашта, тIемеи политически организацешта.

Конгора ОАР-а эскараш дIадигар

КАИР, 2 февраль. (ТАСС). Конгорча ООН-а тIема низашта юкъера ший эскараш хьадаха аьнна ОАР-а правительства баьча соцамца дувзаденна селхан Конгора Каире хьакхаьчай ОАР-а парашютни подразделеней хьалхара группа.

Дика тоаяь агитпункт

№ 1 йолча Октябрьски районерча моттигашкарча Советашка деча хоржамий харжара участка центр я машинистий профтехнически школа. Укхаза, шоллагIча этажа тIа хьайийлай дика тоаяь агитпункт, заведующи нов. Василенко а волаш. Агитпункт вIаштIехьайоаккхаш дикка къахьийгад партбюро секретара нов. Суханова а.

— Укх участкерча харжархошта юкъе политически болх махулла дикагIа дIабахьа лаьрхIад оаха,— йоах нов. Суханова.— Партийни бюрос коммунистехи, комсомольцехи, парте боацарехи вола 26 саг хьожаваьв агитпункте болх бе. Уж ба дикагIа бола производственникаш а агитатораш а. ХIаьта хIара агитатора цхьацца квартал а дIаеннай.

Агитаторашца инструктивни семинар яьй партбюрос. Царна дIахьийхай Москве хиннача коммунистически болхлойи партей викалий Совещане материалех, январски Пленума итогех, советски харжара системах беседаш яра порядок.

Коммунист В. Мамонтов пхезза хиннав ший квартале. ТIеххьара беседа яьй цо московски Совещане материалех, 18 харжархо а волаш.

Ший квартале пхезза хиннав парте воаца агитатор н. Грибанов. Квартале мел баха нах а болаш яьй цо московски Совещане Заявленех йола беседа. Иштта, квартале мел вола саг чу а лоацаш яьй цу Совещане материалех ше яь беседа коммуниста нов. Гончарова а.

Кварталашка ухача агитаторашка цхьадола хаттараш а ду, шоашта эшараш а дувц харжархоша. Масала, къонача харжархочо Яхтинас агитаторагара нов. Шильниковгара дийхар ше балха оттаелга. Райкома новкъосталца строительно-монтажни поезда тIа балха якийтар къона харжархо.

Наькъахошка хьежача дистанце общежите бахача кхалнаха агитаторагара нов. Евсейкогара дийхар общежите дахача цхьан мараи сесагаи къаьстта цIа лулга вIаштIехьдаккха аьнна. Цо из гIулакх, партбюро а дихьа, бокъонца кхоачашдир.

Агитпункте я ерригa харжара кампани чакхъяллалца де дезача балхий план. Цу тIа белгалдаьхад агиттколлектива юкъе де деза балхаш а харжархошта юкъе бе беза массово-политически болх а.

Укх деношка агитпункте йийшар дунен халкъашта юкъерча гIулакхех йола лекци. Лекцега ладувгIа венавар 170 харжархо.

Дуккхача харжархоша салоIаш йола моттиг а я агитпункт. Уж укхаза ух дийнахьа шоаш мукъаболча хана а сарахьа а. Агитпункте масса хана керда газеташ, хурналаш, тайп-тайпара брошюраш, иштта кхыйола материалаш хул. Из агитпунктера литературни боахам дика лелабеш я машинистий школера библиотекарь Королева Тамара. Тамаре агитпункте вIаштIехьяьккхай «агитатора уголок», агитатораштa мел эша литература Iалаш а даь.

Агитпункте а кварталашка а мел даь балхаши, харжархой хаттараши, цар предложенеши дIаяздеш дола журналаш да агитпункте.

И. МАЙОРОВ.

Вежарий республикера хьаьший

Укх деношка грозненцашта ший спектаклаш дIахьокха йолаеннай Къилбаседа-ХIирий АССР эрсий драма республикански театра коллектив. Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхошта оаха гойтаргья «Вокха саг», «Фатима», «Цогали комсаши» яха, иштта кхыйола спектаклаш.

Укхаза ялехьа тха театра коллектив дукха ха йоацаш Москве хиннача Къилбаседа-ХIирий литератураи искусстваи декаде яха хиннай. ЧIоагIа раьза хинна тIайийцар москвичаша тха выступленеш. Дуккхача артисташта орденаши медалаши яларца, халкъа а заслуженни а артистий цIераш тахкарца белгалбаьккхар коллективо баь болх правительства.

ЧIоагIа раьза болаш, кхы а чIоагIагIа къахьега кийча болаш цIабаьхкар артисташ Москвера.

ХIанз тхоай деррига низаш ура а оттадаь творчески къахьегаш да тхо. ДоттагIлен тIагIолла енай театра коллектив Нохч-ГIалгIай АССР-е. Тхо укхаза даьхкад Грознерча наха оахош баьча балха отчет яла. Цунах чIоаггIа доккхал а ду оаха. Лермонтова цIерахча театре увттаергйолча спектаклел совгIа Грознерча предприятей культура Дворецашка а ергья оаха выступленеш.

Иштта, 3-ча феврале, делкъийга, тха коллектив яхаяр «Красный молот» завода болхлой болча. Машиностроителашта артисташа дийцар шоай балхах, цул тIехьагIа «Фатима», «Цогали комсаши», «Вокха саг» яхача спектаклай отрывкаш а оттайир.

Тхоай балха юкъера кердадар леха торо хул тха керда зрителаш бовзарца. Цу гIулакхо дIадех оаха хIара роль чIоаггIа уйла тIа а йохийташ ловзаяр, оалаш дола хIара дош уйла тIа а яхийта алар.

Грознера Лермонтова цIерахчеи Х. Нурадилова цIерахчеи театрай коллективаш г. Орджоникидзе я хIанз. Тхо Грозне тIаэцаш санна чIоагIа раьза хинна Орджоникидзерча зрителаша Нохч-ГIалгIайчен артисташ тIаэцаргболга ховш да тхо.

Иштта дIа-юха а ухаш, шоай сценически говзал дIа а йовзийташ театрай коллективаш хилча геттара чIоагIлургда вежарий республикашта юкъера доттагIал. ДIахо а чIоагIде деза аьнна хетт тхона из бакъахьара гIулакх.

Н. ШУРОВ,
Къилбаседа-ХIирий АССР заслуженни артист, театра режиссер.

Сурта тIа: М. Горьке язъяьча «Вокха саг» яхача спектакла хьалхара дакъа.

И. Плиева сурт.

Бахача наха лаьрхIа

Грозне эггара къонагIа йолчарех цаI я «Металлист» яха завод. Цу завода болхлоша наьха хьашташ кхоачашду. Цар арахец никель даьккха менгеш, пишкий Iаькъаш, хьастамаш, корийи наIарийи алтамаш, пишкий духовкаш, кхыйола никель даьккха тайп-тайпара хIамаш.

Семилетка кхоалагIа шу лакхерча производственни хьокхамашца дIадоладаьд завода болхлойи инженерно-технически болхлойи коллективо. Массавола болхло тул а венна яьча собране тIайийцад лакхара социалистически декхараш. Коллективо лаьрхIад укх шера производственни план ханал хьалха, 26-ча декабре, кхоачашъе, арахецаш йола продукци дикагIа хилийта, рационализаторски изобретательски предложенеш балха юкъеккхахьарца планал совгIа 15 эзар сом мах бола бахача наха хиланва яргйоаца хIамаш арахеца.

Завода коллективашта юкъе хьалхара моттиг яккхара лоаттабеча къовсаме котъювлаш хьайоатIа нов. Месрепова кулгалдеш йола сборщикий-слесарий бригада. Цу бригадерча хIара болхлочо ший сменни заданеш 135—150 процент кхоачашъю.

Дика лел заводе технически прогресс лакхъяра гIулакх а. Цу хьакъехьа белгалбаха беза рационализатораш нн. Площенко, Ермашенко, Князев, кхыбараш а. Завода дикагIа вола рационализатор-изобретатель ва нов. Гусаров. Производствана боккха пайда беш я цо укх тIехьарча хана енна кхоъ рационализаторски предложени. Царех цхьан предложене шера 3 эзар сом совгIа пайда лургба.

Массаза а дика къахьегаш ва рационализатор Попандопоуло Георгий. ЧIоагIа сий ду цун завода коллективо. Станока ремонт еш, е кхыйола оборудовани тоаеш воаллаш бIаргаго йиш я нов. Попандопоуло. Менгеш хьаде лаьрхIа тайп-тайпара диаметр йола аьшкасаьрг хьакхухьар заводе. Дукха ха йоае езаш хулар из кара нийсбеши тедаши. Попандопоуло Георге хьалхленца рационализатораша хьайир аьшкасаьрг нийс а беш, теда а тедаш йола станок. Из станок хьаялехьа пхе-ялх саго беш хинначул сихагIа бу цунца цхьан саго болх.

Хьинаре къахьегаш я «Металлист» яхача завода еррига коллектив ССКП XXII-ча съезда толамашца накъа яхара.

М. ОСМИЕВ.

Радиовещани общественносто лелаю

Радиовещанеи телевиденеи республикански Комитето укх деношка ший заседане ладийгIар Курчалоевскии Сунженскии районашка радиовещане редактораша шоай балха опытах баьча хоамага. Цар балха юкъе дуккха пайдане гIулакхаш да.

Ийс бутт баьннаб Курчалое хIара ерача дийнахьа моттигерча диктора оаз хоза. Цунга ладувгI Курчалое бахача наха а цунна гонахьа ухкача юрташкарча колхозникаша а. Болх бе йолаенна дукха ха еце а къахьегамхоша сий деш а цар безамца ладувгIаш а я цига ю передачаш. Парте районни комитето ший заседане чIоагIийр моттигерча радиовещане редакционни коллеги, цунна юкъе бахар партийнии советскии болхлой, интеллигенце викалаш, уж хержар царна булургболча балха а радио болх бе цар болча безама а лоархIам а баь. Редакционни коллеге кулгалдеш ва райисполкома председатела заместитель нов. Магомадов.

Ше болх дIаболабаьча хьалхарча деношка денз нийса никъ лаьцар редакционни коллеге. Нагахьа санна хьалха микрофона чу гIолла совещанеехи собранеехи дола хоамаш мара хинна деце, хIанз цо боккха болх бу дIахо а къахьегама толамаш дахара, къахьегамхой тIахьехаш дола партийни дош наха дIадовзийт.

Цудухьа моттигерча радио программаш ладувгIарашта дукха еза. Редакце хан-ханнахьа арахец нохчий метталара радиогазета. Тайп-тайпара темаш я цун, дукхагIа яраш района юрта боахам айбара а хетаяь. Моттигерча вахарах дола къаьгга масалаш а дувцаш радиос ди тIехьа юртара къахьегамхой тешабу ялаташ дикагIа хилийтара лаьттанцарча балхий культура айянза яргйоаца хиларах, хьайбай продукташ дукхагIа яха езарах. Радио чу гIолла дIаеш медицински темаех, советски наьха культурах йола беседаш.

Боккха болх ба Сунженски районерча радиовещане бер а. Районерча журналистий а йоккхача актива а низаца хIара ден-ден 15 минута передачаш ю районе. Радио чу гIолла дIадеш тIеххьара хоамаш, районни газета обзор ю, цар вIаштIехьадоах микрофона хьалхашка партийнии советскии органий кулгалхоша, колхозникаша, механизатораша, хьехархоша, лораша къамаьлаш делга.

Общественноста низаца радиовещани елга башха дика гIулакх да юххьера денз юххе кхаччалца из болх мах боацаш беш хиларах, цунца гуш я общественни декхарга коммунистически хьисапе хьожаш хилара цхьа оагIув.

«Советски печатеи радиои общественни гIулакх дIахо дегIадоаладарах» ССКП Центральни Комитето баьча соцам тIа белгалдаьккха да радиои телевиденеи болх айбара общественноста боккха лоархIам хилар.

Из соцам кхоачашбеш радиокомитета новкъосталца тIеххьарча хана цхьайолча районашка болх бе йолаеннай моттигера радиовещанеш. Дукха ха йоацаш ший болх дIаболабаьб Ачхой-Мартановски районерча редакце.

Цу редакцей болх парте районни комитеташа хIара денна кулгал а деш дIабахьа беза. Царна новкъостал де деза радиокомитето а вай республика связа органаша а.

Т. ТЕБОЕВ,
радиовещанеи телевиденеи комитета корсета заведующи.

Агитаторий собрани

Укх деношка Ленински района агитаторий собрани хилар Грознерча Филармоне. Агитаторий болх мишта вIаштIехьбаьккхаби, хIаьта агитатораштa хьалхашка латтача декхарехи лаьца доклад йир парте Ленински райкома секретара нов. Надирова.

— ЧIоагIа бехктокхаме а сий долаш а декхар да агитатораштa хьалхашка латтар,— аьлар цо ше къамаьл деш,— къахьегамхой кхетам массаза а лакхбе декхарийла ба уж.

Нов. Надирова ше къамаьл деш белгалдаьккхар цхьайолча агитпункташка хIанз а болх дIа ца болабаьлга, цу гIулакха сихха оарцагIбовла безилга.

ДIадахача хоржамашка ше мишта болх баьб а, хIаьта балха юкъе малагIа кхоачамбоацараш хиннад а дийцар Грознерча центральни ремонтно-механически завода шлифовальщика нов. Дынина.

— Укх шера 5-ча марте хургдолча хоржамашка хIанззе а дика кийчо ю оаха, аьлар цо. КIира цкъа агитатора ди хул. Цу дийнахьа бе безача балха план оттаю оаха, хIаьта хIара агитатор ши-ший участке вода. Дукха ха йоацаш беседа яьй аз харжархошца 1960 шера ноябрь бетта Москве хиннача коммунистически болхлойи партей викалий заявлении кхайкарали дувцаш.

— КхоалагIа шу да со агитатор вола,— аьлар собране къамаьл деш нефтяной института ШI-ча курса студента нов. Хидриева. Сай участке беседа е аьнна со вахача боккхача безамца ладувгI харжархоша. Дукха хаттараш ду, хIаьта царна дизза жоп дала гIерташ а хул со.

ДикагIа болча агитатораша дукха пайдане хIамаш дийцар. Къонача агитатораштa чIоагIа новкъостал дергда цар.

Р. МАРХИЕВА.

Сакъердаме лекцеш еш

Грознерча Андреевски долина яхача поселкерча клубе астрономех лаьца лекцеш еша болабеннаб. Уж ешараш ба политическии Iилмаи кхетам боаржабеча общества Сталински района отделенера членаш.

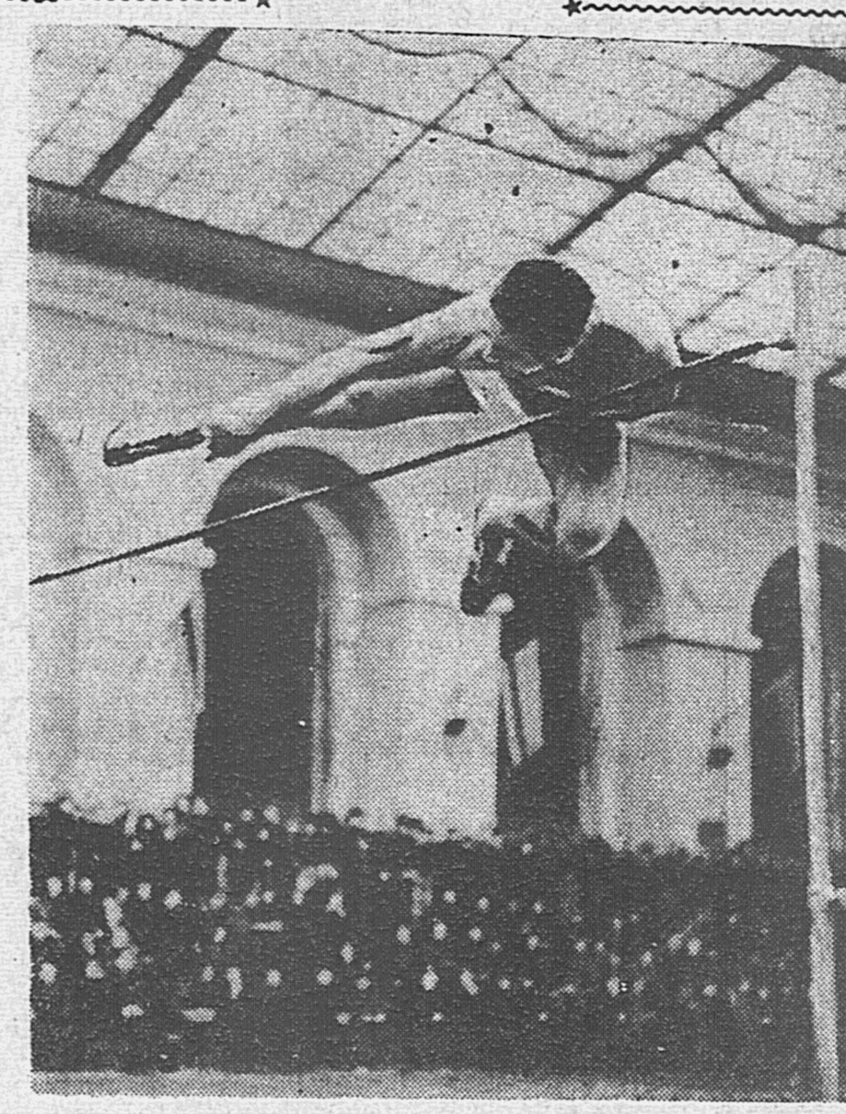
Укх деношка поселке бахараша боккхача безамца ладийгIар № 35 йолча школа преподавателa сигаларча хIамаех лаьца йийшача лекцега.

Астрономех лаьца из кхоалагIа лекци йийшай. Боккхача сакъердамца чакхъяьлар уж лекцеш.

Дукха хул цигарча клубе тайптайпарча темаех лаьца лекцеш. Иштта, совнархоза № 6 йолча строительно-монтажни управлене партбюро секретара дукха ха йоацаш йийшар поселке бахача наха гIишлош хьалъеш дикагIа йолча методех лаьца лекци.

ДIахо лекцеш ешаш лектораша дувцаргда СССР-е хьалъергйолча гIишлоех, семилеткахь гIишлош хьалъечарна хьалхашка латтача декхарех.

М. ЕРЕМЕНКО.

ЛЕНИНГРАД. «Буревестник» яхача добровольни спортивни общества Ерригсоюзни яхье баьннача 2 метри 25 сантиметри лакхалла кхоссавеннав спортсмен Брумель Валерий. Лакхалла кхоссавалара дерригдунен тIарча рекордал лакхагIа хьокхам ба из.

Ред. зам. Дж. ХАМАТХАНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре.

Йоккха зал — **«Граф Монте-Кристо».** (Ши сери цхьан сеансах).

Долалу: 10, 1.30, 5, 8.30.

ЗIамига зал № 1 — **«Граф Монте-Крито».** (Ши сери цхьан сеансах).

Долалу: 8.30, 12, 3.30, 7.

ЗIамига зал № 2 — Берий керда сеанс — Мультипликационни фильмай сборник.

Долалу: 9, 10.25.

«Граф Монте-Кристо».

Долалу: 12.30, 4, 7.30.

ЗIамига зал № 3 — **«Седкъий кIаьнк».**

Долалу: 9.15, 10.50.

«Граф Монте-Кристо».

Долалу: (Ши сери цхьан сеансах).

«Родина» яхача кинотеатре

Берий сеанс — **«Говза Марья».**

Долалу: 9.

«Граф Монте-Кристо». (Ши сери цхьан сеансах).

Долалу: 10.45, 2.10, 5.35, 8.50.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3. Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ03022. Заказ № 850